

VAN NATIONALE ORDE VAN ADVOCATEN NAAR ORDE VAN VLAAMSE BALIES EN ORDRE DES BARREAUX FRANCOPHONES ET GERMANOPHONE

De wet van 4 juli 2001 tot wijziging, met betrekking tot de structuren van de balie, van het Gerechtelijk Wetboek

I. SITUERING EN GESCHIEDENIS VAN DE WET

1. De wet van 4 juli 2001¹ brengt een grondige verandering in de structuur van de Belgische balie met haar thans ruim 13.000 advocaten.² De Nationale Orde van advocaten verdwijnt en in haar plaats komen twee autonome Ordes.

Daarmee zet de wetgever een streep onder vier jaar soms hoog oplopend gekibbel tussen Vlaamse en Franstalige advocaten en balies, en onder een innovatie van het Gerechtelijk Wetboek dat vanuit een conferentie van stafhouders een Nationale Orde had gecreëerd om te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van de advocaten³ en de regels en gebruiken van het beroep te bepalen en er eenheid in te brengen door passende reglementen vast te stellen.⁴

¹ Wet tot wijziging, met betrekking tot de structuren van de balie, van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 13 maart 1973 betreffende de vergoeding voor onwerkzame voorlopige hechtenis, *B.S.*, 25 juli 2001, 25166 (errata *B.S.*, 12 september 2001, 30609). Parlementaire voorbereidingsstukken: *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001: Wetsvoorstel, nr. 50-892/1 – Amendementen, nrs. 50-892/2 tot 9 – Verslag door de heer J. Vandeurzen en mevr. A. Barzin, nr. 50-892/10 – Tekst aangenomen door de commissie, nr. 50-892/11 – Amendementen, nrs. 50-892/12 en 13 – Tekst aangenomen in plenaire vergadering en overgezonden aan de Senaat, nr. 50-892/14; *Parl. Hand.*, Kamer, 2000-2001, 10 en 11 januari 2001; *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001: Ontwerp overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 2-619/1 – Amendementen, nrs. 2-619/2 en 3 – Verslag door mevr. C. Nyssens, nr. 2-619/4 – Tekst geamendeerd door de commissie, nr. 2-619/5 – Amendementen, nrs. 2-619/6 – Tekst geamendeerd door de Senaat en teruggezonden naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 2-619/7; *Parl. Hand.*, Senaat, 26 april 2001; *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001: Ontwerp geamendeerd door de Senaat, nr. 50-892/15 – Amendementen, nrs. 50-892/16 en 17 – Verslag door de heer J. Vandeurzen en mevr. A. Barzin, nr. 50-892/19 – Tekst aangenomen door de commissie, nr. 50-892/20 – Amendementen, nr. 50-892/21 – Tekst aangenomen in plenaire vergadering en teruggezonden naar de Senaat, nr. 50-892/22; *Parl. Hand.*, Kamer, 2000-2001, 10 mei 2001; *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001: Ontwerp opnieuw geamendeerd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 2-619/8 – Amendementen, nr. 2-619/9 – Verslag door mevr. C. Nyssens, nr. 2-619/10 – Tekst aangenomen in plenaire vergadering en aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd, nr. 2-619/11; *Parl. Hand.*, Senaat, 2000-2001, 21 juni 2001. Zie ook: wet van 31 mei 2001 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen, *B.S.*, 25 juli 2001, p. 25.165.

² In december 2000 telden de Vlaamse balies 7.233 leden, de Franstalige 5.410 leden (van wie meer dan de helft behoorden tot de Franse orde te Brussel) en waren er 29 Duitstalige advocaten (balie van Eupen). In totaal dus 12.672.

³ Art.493 (oud) Ger. W.

⁴ Art.494 (oud) Ger. W.

De Koninklijke Commissaris, stafhouder C. Van Reepinghen, beschouwde zijn innovatie als een «dringende noodwendigheid».⁵ Iedereen beklemtoonde destijds de noodzaak aan eenvormigheid in de beroepsregels en aan gezamenlijke actie, maar de voorstanders van de traditionele volledige autonomie van de plaatselijke balies op bestuurlijk, reglementair en disciplinair vlak, dwongen een moeizaam compromis af. Een zwaar op de hand zijnde besluitvorming, en een deken die geenszins beschikt over de uitgebreide bevoegdheden van de stafhouders⁶ waren er de prijs voor.

2. Men moet toegeven – en eigenlijk bestond hierover nooit enige betwisting – dat de Nationale Orde in de praktijk nooit de hooggespannen verwachtingen heeft ingelost. Sedert haar oprichting heeft ze hooguit 27 unificerende reglementen – overigens van ongelijk belang – totstandgebracht.⁷

Zoals oud-deken Hugo Van Eecke vaststelde, onderzonden de eerste dekenen reeds vrij vlug «dat het raderwerk van de werking van de Nationale Orde knarste» ingevolge oeverloze discussies en de byzantijnse betwistingen omtrent de reglementaire bevoegdheid van de Algemene Raad.⁸

Sommige balies, zoals de Franse Orde van Brussel,⁹ hielden de discussie over de bevoegdheden van de Nationale

⁵ VAN REEPINGHEN, C., *Rapport sur le code judiciaire, supplément Pasiomie*, 1967, nrs. 11-12, Brussel, Bruylant, 1968, 386; CAMBIER, C., *Le code judiciaire*, Travaux de la Faculté de Droit de Namur, Brussel, Larcier, 1969, 35.

⁶ STEVENS, J., «De autoriteit van de stafhouder, de bevoegdheden van de deken», in *Liber Amicorum Jozef Van den Heuvel*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1999, 109-124.

⁷ Ze worden opgesomd in fine van het artikel van oud-deken MICHEL VAN DOOSSELAERE, «Réforme ou fin de l'Ordre national des avocats? Essai d'analyse d'une crise et perspectives d'avenir», *J.T.*, 2000, (233), 241.

Het artikel geeft een uitstekend gedocumenteerd overzicht – vanzelfsprekend vanuit het standpunt van de Franstalige balies – van de evolutie van het conflict en de diverse voorstellen, tot maar niet met de parlementaire behandeling van de diverse ontwerpen. Zie ook: VAN EECKE, H., «De nieuwe baliestructuren», *Het Poelaertplein*, 2000-2001, nr. 2, p. 8.

⁸ VAN EECKE, H., «De Belgische Nationale Orde van advocaten, een kwarteeuw geschiedenis: 1968-1993 en een blik naar de toekomst», in *Jura Vigilantibus, Antoine Braun, Les droits intellectuels, le barreau*, Brussel, Larcier, 1994, 415-416. L. Misson, *Quelle justice voulez-vous?*, Luik, Pire, 1997, 177 en 182 sprak van «un machin, mal conçu et inefficace».

⁹ Die het zelfs bestond in een resolutie van 25 februari 1992 een soort «uitdaging» naar de Nationale Orde te lanceren (in de woorden van deken M. Van Doosselaere, *o.c.*, 236, nr. 11) door te stellen dat verscheidene reglementen van deze Nationale Orde slechts golden als «aanbeveling».

Orde gedurende dertig jaar levend en ontwikkelden parallelle initiatieven zowel op gebied van reglementering als in hun contacten met de overheid, tot niet geringe immobilisatie van de Nationale Orde. Er werden drie postulaten gesteld:

1) de stafhouders-leden van de Algemene Raad zetelen daar als vertegenwoordigers van hun balie; zij moeten dus telkenmale en in alles hun achterban raadplegen, wat het reglementaire werk bij elk amendement of voorstel tot wijziging stillegde.¹⁰

2) de Algemene Raad kan maar reglementeren in zaken die de betrekkingen tussen advocaten (dus niet van advocaten met derden, magistraten of cliënten) van verschillende balies betreffen; dus is de raad maar bevoegd om zogenaamde raakpunten tussen advocaten van verschillende balies op te lossen, m.a.w. collisieregels vast te stellen.¹¹

3) deze regels hebben geen geldingskracht (hoewel ze gelden voor alle advocaten) binnen de balies; zij hebben geen inwendige werking en zullen dus niet gelden in een conflict tussen advocaten van dezelfde balie; dientengevolge wordt gesteld dat elke balie ten volle de bevoegdheid behield om eigen regels «voor inwendig gebruik» voor zijn leden op te stellen, afwijkend van de regels door de Nationale Orde opgelegd, of deze verder te detailleren, te expliciteren of te interpreteren als een soort van uitvoeringsreglementen van reglementen van de Nationale Orde.¹²

Een «rebellie» van de Nederlandse Orde te Brussel, die een jaar lang weigerde de haar opgelegde bijdragen aan de Nationale Orde ingevolge het verhoogd budget, waartegen enkel zij had gestemd, te betalen, verhoogde de slagkracht en het prestige van deze instelling zeker niet en paralyseerde een jaar lang de werking.¹³

Daarnaast waren er de gebrekkige werking van de administratie van de Orde, het gevoel dat het bureau (deken, vice-deken, secretarissen) zich te veel bevoegdheden toeëigende, de inefficiëntie van de voorbereiding van de vergaderingen van de Algemene Raad, en de haperingen in de uitvoering van zijn beslissingen. Vaak bleek de Nationale Orde niet in staat in te spelen op de actualiteit of een duidelijk en eensgezind standpunt in te nemen, gezien de zware stemprocedure (vereist is telkens een twee derde meerderheid en een meerderheid binnen elke taalgroep),¹⁴ welke bovendien elke taalgemeenschap een vetorecht gaf. Ook werd het

¹⁰ STEVENS, J., *Regels en gebruiken van de advocatuur te Antwerpen*, Antwerpen, Kluwer, 1997, nr. 165; voor de weerlegging van deze postulaten: nrs. 186 en 194 e.v., zie ook LAMBERT, P., *Règles et usages de la profession d'avocat du Barreau de Bruxelles*, Brussel, Nemesis-Bruylant, 1994, 148, als voorstander van de Brusselse beperkende interpretatie en BRAUN, A. & MOREAU, F., *La profession d'avocat*, 1985, overdruk uit *R.P.B.D., compl.* VI, nrs. 927-929; volgens M. VAN DOOSSELAERE, *o.c.*, 236, nr. 11, voetnoot 23 wordt de minimalistische stelling eveneens tegengesproken door Rb. Gent, 24 maart 1999, *A.J.T.*, 1998-99, 998, bevestigd door Gent, 16 december 1999 (onuitgegeven) in de procedure van de overige Vlaamse balies tegen de balie van Gent.

¹¹ Art. 177 van de Deontologische Regels en Huishoudelijk Reglement van de Nederlandse Orde te Brussel (versie 1996, in de uitgave 2000 bevat het overeenstemmende artikel 159 deze bepaling niet meer); BRAUN, A. en MOREAU, F., *o.c.*, 199.

¹² Zie de verwijzingen in voetnoot (10).

¹³ VAN DOOSSELAERE, *o.c.*, 236, nr. 14.

¹⁴ Art. 498 (oud) Ger. W.

de Nationale Orde ten kwade geduid dat zij hoegenaamd geen standpunt had weten in te nemen in het nationale debat over justitie- en politiediensten n.a.v. de pedofiliezaken.

De beperking van het mandaat van de stafhouders (en de deken) tot twee jaar, en het feit dat hun opvolgers niet allen hetzelfde jaar aantreden, gaf aanleiding tot moeilijkheden, zoals zonder twijfel ook het gegeven dat stafhouders reeds binnen hun eigen balie overbevraagd zijn, en de Nationale Orde hun al overvolle agenda nog verzwaart.

Ten slotte dient te worden vastgesteld dat – meer nog dan een verschillende juridische en debatcultuur in Noord en Zuid – de effectieve kennis van de andere landstaal er aan beide zijden van de taalgrens niet op vooruit is gegaan. Vanaf het moment waarop de simultaanvertaling in de commissies werd afgeschaft, om te bezuinigen, begon in feite een permanent dovemansgesprek.

3. Aanleiding tot de breuk vormde een jaarlijks weerkerend debat over de verdeling van de staatsvergoeding voor de rechtshulp. Dit was uitgegroeid tot een symbool van de slechte werking van de Nationale Orde.

Jaar na jaar hebben (ook de Franstalige) stafhouders van de grote balies opmerkingen gemaakt over frappante ongelijkheden; niet zozeer van gewest tot gewest, maar van balie tot balie, dus van arrondissement tot arrondissement. Elk jaar werd gezegd dat men om de stagiairs niet te laten wachten, de cijfers blindelings diende goed te keuren en dat tegen volgend jaar de balies grondig gecontroleerd zouden worden en het systeem zou worden geëvalueerd. Om dan het jaar daarop hetzelfde scenario te zien opvoeren door het bureau.

Nieuw aan de situatie in 1997 was enkel dat de grote Franstalige balies, nadat zij zich eerst kritisch hadden opgesteld ten aanzien van de discrepanties, blok hebben gevormd met het bureau en de kleine Franstalige balies, waardoor een nieuw feit, namelijk de communautarisering van het conflict, ontstond. Dit heeft zich door een radicalisering van de geesten snel doorgezet in andere domeinen van onvrede over de werking van bureau en Nationale Orde.

Het is dus niet, zoals deken van Doosselaere het beschrijft dat: «les démons communautaires et l'individualisme ont mis à mal l'Ordre National».¹⁵

De Vlaamse balies eisten een doorgedreven controle, waartegen de Franstalige zich bleven verzetten.

Op 26 juni 1997 werd een voorlopige oplossing gevonden: reeds 75% van de vergoedingen zou worden doorbetaald aan de balies.

Op 28 augustus 1997 kwam het op een extra Algemene Raad tot blokkering der stemmen. De deken, mr. Joseph Michel, besliste daarop eigenmachtig de resterende 25% uit te betalen.¹⁶

¹⁵ *O.c.*, 233, punt 1.

¹⁶ Een beslissing die voor kritiek vatbaar is, daar de deken, ook wanneer hij persoonlijk wordt genoemd in het K.B. van 23 mei 1997 i.v.m. de staatsuitspraak in de vergoeding van de rechtshulp, in het wettelijk kader waarin hij optreedt (art. 503 en 505 (oud) Ger. W.) slechts kan optreden volgens de instructies van de Algemene Raad, bij wie de hele beslissingsmacht ligt (art. 490-504 (oud) Ger. W.), terwijl de deken slechts verschijnt als een uitvoerder van de beslissingen van de Algemene Raad (zie STEVENS, J., «De autoriteit van de stafhouder, de bevoegdheden van de deken», *o.c.*, p. 113, nrs. 9-14).

Als gevolg daarvan vroegen twaalf van de veertien Vlaamse stafhouders onmiddellijk een buitengewone Algemene Raad samen te roepen met als agenda: 1) ontslag van de deken, de vice-deken en de twee secretarissen; 2) organisatie van verkiezingen.¹⁷

Op de Algemene Raad van 25 september 1997 bleek nogmaals een blokkering van de stemmingen volgens de taalaanhorigheid, waarop de Vlaamse stafhouders de raad verlieten en startten met een politiek van burgerlijke ongehoorzaamheid, wat deken Van Doosselaere noemde «la politique de la chaise vide... et de la caisse vide».¹⁸

4. Op een vergadering te 's Gravenwezel op 1 oktober 1997 werd de Vereniging van Vlaamse Balies gepland.¹⁹

Op 7 februari 1998 werd in een «Staten-generaal» van de raden van de Orde van 13 balies de Vereniging van Vlaamse Balies opgericht en werden haar statuten goedgekeurd.²⁰

Met deze statuten²¹ beoogde de Vereniging volgens punt 6 van haar eerste Beleidsverklaring van 2 december 1998 «de voorloper te zijn van een door de wetgever te erkennen structuur van de Vlaamse Balies».²²

¹⁷ De motivering van het verzoek was de volgende: «Rekening houdend met het feit dat de ondergetekende stafhouders zich niet verder kunnen verzoenen met de werkwijze, de wijze van beslissen en de wijze van uitvoeren van de beslissingen binnen de Nationale Orde, vragen zij aan de deken van de Nationale Orde van advocaten, conform art. 507, tweede lid, Ger. W., de algemene raad onmiddellijk op te roepen...».

¹⁸ *O.c.*, 237, nr. 18.

¹⁹ De verklaring van 's Gravenwezel, ondertekend door dertien van de veertien Vlaamse stafhouders (Gent onthield zich) luidde als volgt: «De stafhouders van de volgende balies... herhalen dat de werking van de Nationale Orde van advocaten niet voldoet, o.m. door de gebrekkige functionering van het bureau. Zij hebben beslist een zelfstandige Vlaamse Raad van advocaten op te richten die de belangen van hun respectieve balies in de toekomst zal behartigen. Zij zullen onverwijld alle nodige initiatieven nemen om het daartoe vereiste wettelijk kader te creëren.».

²⁰ In strijd met wat mr. Van Doosselaere meldt (*o.c.*, 233, nr. 1) gaat het niet om een V.Z.W., maar om een feitelijke vereniging waarvan de balies de leden zijn.

²¹ Gepubliceerd in het *Rechtskundig Weekblad*, 1997-98, 1430.

²² Het doel van de vereniging werd als volgt omschreven in art. 4: «De Vereniging heeft tot doel:

- a) te ijveren voor een behoorlijke en efficiënte rechtsbedeling;
- b) de rechten en belangen van de advocaten te behartigen;
- c) een behoorlijke praktijkuitoefening door de advocaten te bevorderen;
- d) overleg te plegen over:
  - 1) de handhaving van de beginselen van waardigheid, rechtshedenheid en kiesheid die aan het beroep van advocaat ten grondslag liggen, de tekortkomingen daaraan, en over de tuchtrechtelijke betuiging en bestraffing van inbreuken daarop;
  - 2) de stage en de nakoming van de stageverplichtingen;
  - 3) de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de permanente vorming van de advocaten;
  - 4) de rechtshulp aan minvermogenden;
  - 5) en in het algemeen alle onderwerpen die voor de advocatuur en de rechtzoekende van belang zijn;
- e) adviezen en aanbevelingen te verwoorden en ontwerpen van verordeningen met betrekking tot de in dit artikel vermelde doelstellingen uit te werken;
- f) de Vlaamse advocaten te vertegenwoordigen die lid zijn van de Ordes die deel uitmaken van deze vereniging.»

Het «overleg plegen» en «verordeningen ontwerpen» was geïn-

De oprichters stond een landelijke orde naar Nederlands model voor de geest.²³ Ze dachten aan een verkozen Raad van Afgevaardigden (in Nederland College van Afgevaardigden) en een uitgebreid bestuur (Raad van Bestuur, in Nederland Algemene Raad).

De verkozen leden zouden niet enkel bestaan uit de stafhouders, die sowieso al overbelast zijn. Deze leden zouden geen vertegenwoordigers zijn van hun balie/arrondissement, maar van de hele Vlaamse advocatuur; ze zouden voor een redelijke termijn worden gekozen en beperkt herkiesbaar (continuïteit versus evolutie), en beslissen volgens eenvoudige beraadslagings- en stemprocedures.

De bestuursleden (zeven later acht) werden departementshoofden, verantwoordelijk voor de gang van zaken in hun sfeer van bevoegdheid (voorzitter – algemene zaken/financiën/vorming en opleiding/deontologie/rechtshulp en rechtsbijstand/documentatie en advies/communicatie en informatie/collectieve en sociale voorzieningen). De aangesloten balies reorganiseerden hun werking over het algemeen om hetzelfde organogram in te voeren met plaatselijke verantwoordelijken voor de overeenstemmende materies.

5. De balie van Gent nam geen deel aan de oprichting van de Vereniging van Vlaamse Balies. Ze vond deze actie onwettig en gevaarlijk voor de balie, daar deze zich «in de illegaliteit» begaf.

Ondertussen was de Vereniging echter reeds erkend als gesprekspartner van de Commissies voor de Justitie van de diverse parlementen, van de minister van Justitie en de Vlaamse overheid, en onderhield ze de beste contracten met de Vlaamse parlementsleden van alle strekkingen.

De toenmalige minister van Justitie, de heer Tony Van Parijs, riep de Gentse balie zelfs publiekelijk op – als spreker op de openingsconferentie van Gent in november 1998 – om tot de Vereniging toe te treden. Om het met een boutade te zeggen: een vereniging waartoe de minister van Justitie de Gentse balie publiekelijk aanspoort toe te treden, bevindt zich in een redelijk comfortabele illegaliteit.

Gent trad tot de Vereniging toe in januari 2000.²⁴

spireerd door de gedachte dat de vereniging, die geen bij of krachtens de wet ingesteld publiekrechtelijk organisme was (zoals de raad van de Orde of de Nationale Orde) zelf geen regelgevende bevoegdheid bezat. Bij de later door de Franstalig opgerichte Conférence des Bâtonniers francophones et germanophone (later Conférence des Barreaux francophones et germanophone genoemd) lag deze schroom voor de wetmatigheid van haar optreden niet voor. Haar op 31 maart 1999 goedgekeurde statuten bepalen in art. 9 immers: «Les règlements votés par l'assemblée générale sont immédiatement applicables par les barreaux comme s'il s'agissait de leurs propres règlements. Au besoin les barreaux membres s'engagent à adopter dans les trois mois le nouveau règlement.».

²³ De Advocatenwet van 23 juni 1952, zoals ingrijpend gewijzigd bij wet van 2 februari 1989, bewerking door mr. E.E. MINKJAN, *Nederlandse Staatswetten*, E.S. Schuurmans & Jordens, nr. 39, Zwolle, Tjeenk Willink, 1993, 11.

²⁴ Na een procedure door de overige Vlaamse balies tegen de stafhouder van de balie van Gent i.v.m. een Gentse beleidsnota over de publiciteit, waarin werd geoordeeld door de voorzitter (Vz. Rb. Gent, 24 maart 1999, *A.J.T.*, 1998-99, 998) en beaamd door het Hof van Beroep (Gent, 16 december 1999, onuitgegeven) dat de stafhouders en de raden van de Orde niet van de wettelijk vereiste hoedanigheid en belang deden blijken om op te treden, daar ze enkel bevoegd zijn om binnen en voor hun eigen arrondissement voor de toepassing van de nationale reglementen te waken (art. 501, lid 2

Ook in Brussel waren er dissidente stemmen,²⁵ en op een bepaald moment was er zelfs sprake van een heuse scheuring in de raad van de Orde,²⁶ maar fundamenteel bestond er in de diverse Vlaamse balies eensgezindheid over de noodzaak van een diepgaande hervorming, met autonomie voor de groep van de Vlaamse balies. Dat «een lichte hervorming wonderen kan doen»²⁷ geloofde niemand meer.

6. Ondertussen had een bemiddeling plaats door enkele oud-dekens en werd op 5 maart 1998 een protocol ondertekend tussen de 29 stafhouders, waardoor de wettelijke taken die de Nationale Orde in elk geval dient uit te oefenen (voorbereiding van de erkenning van de diploma's, rijksregister, verhouding met en bijdrage aan C.C.B.E., Reprobel, vergoedingen op grond van art. 455bis Ger. W., adviesaanvragen in het raam van art. 493 Ger. W. verder leiden naar de taalgroepen, het advocatenhuis, en Leganet) limitatief worden bepaald, een regeling voor hun financiering wordt gewaarborgd, overleg wordt beloofd over de opdrachten van de Nationale Orde buiten de lopende zaken, en een comité van overleg wordt ingesteld dat onder meer wordt belast met «het voorbereiden van de onontbeerlijke structurele hervormingen op nationaal en/of regionaal vlak teneinde de rechten en gezamenlijke belangen van de advocaten te vrijwaren en de betrekkingen tussen de leden van de verschillende balies te regelen».²⁸

Stappen om het personeel te ontslaan en het Huis van de Advocaat te verkopen, leidden tot stormachtige momenten in de Algemene Raad van de Nationale Orde, maar een en ander geschiedde.

De Franstalige en Duitstalige stafhouders richtten op 31 maart 1999 – van de nood een deugd makend – hun Conférence des Barreaux francophones et germanophone op (Namen trad niet toe), die was geïnspireerd op het voorbeeld van de Vereniging van Vlaamse Balies,²⁹ behoudens de raad van afgevaardigden (assemblée générale), die geen verkozen afgevaardigden uit de balies kent, maar slechts de 13 stafhouders.

De Franstaligen kwamen maar schoorvoetend tot deze organisatie. Voor hen werd de «versplintering van de balie» opgelegd door de Vlamingen uit communautaire overwegingen, met het oog op een communautarisering van de justitie.³⁰

(oud) Ger. W.). Deze procedure die in het begin nogal kwaad bloed zette in Gent, bleek uiteindelijk een «meeting point», en het feit dat de balie van Gent ze won, stelde haar in staat «met opgeheven hoofd» toe te treden tot de Vereniging, waar ze overigens meer dan welkom was.

²⁵ TALON, A. en KEULENAER, F., in *Het Poelaertplein*, 1997-1998, nr. 3, 11.

²⁶ VAN ECKE, H., «De nieuwe baliestructuur», *o.c.*, 9.

²⁷ Naar het woord van D. VAN GERVEN, in: «Kanttekeningen. Statuten «Vereniging van Vlaamse Balies», *R.W.*, 1997-98, 1406.

²⁸ VAN DOOSSELAERE, M. *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 237, nr. 19.

²⁹ GLANSORFF, F. «La conférence des Barreaux francophones et germanophone», *J.T.*, 2000, 242.

³⁰ VANDERVEEREN, P., «Le Barreau», in *Quel avocat pour le 21e siècle?*, Brussel, Bruylant, 2001, 17; GLANSORFF, F., «L'évolution institutionnelle de la profession d'avocat», in hetzelfde boek, p. 23 sprak van «une volonté de séparation pour divergences de «culture professionnelle»».

Beide verenigingen brachten reglementering tot stand die soms afweek van die van de Nationale Orde³¹ en die in voorkomend geval werd gerechtvaardigd door de dwingende noodzaak, gezien het totale stilvallen van deze instelling.

Onderhandelingen en besprekingen, tot in het kabinet van de minister van Justitie toe, brachten geen resultaat. De Franstaligen wensten dat elke oplossing werd geprivilegieerd die het behoud van de Nationale Orde zou waarborgen.

7. Op 2 maart 1999 keurde de Raad van Afgevaardigden van de Vereniging van Vlaamse Balies een «Voorstel van wet tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de Balie» goed. Het voorziet in de splitsing van de Nationale Orde in twee totaal onafhankelijke en autonome Ordes met gelijkwaardige bevoegdheden. De autonomie wordt dermate gerespecteerd dat art. 6 bepaalt dat beide Ordes hun reglement van orde vaststellen, dat voorts de wijze van samenstelling en werking van de organen van de Orde, Raad van Afgevaardigden en Raad van Bestuur, hun bevoegdheden en hun werking bepaalt.³² Het ontwerp voorziet ook in de «promotie» van de advocaten-stagiairs tot volwaardige leden van de balie.³³

De uitbreiding van taken en bevoegdheden die men thans vindt in art. 495 en 496 (nieuw) Ger. W., vindt men reeds in art. 8 van het ontwerp.³⁴

Tegenover de ongelimiteerde autonomie, ook op het vlak van de regelgeving³⁵ voorzag het ontwerp slechts in een beroep door elke deken bij een Federaal Arbitragecollege (F.A.C.A.F.), samengesteld uit alle stafhouders (de staf-

³¹ Bv. voor de Vereniging: betreffende de advocaat-syndicus (2 juni 1999); de publiciteit (17 november 1999), de permanente vorming (8 december 1999), meerdere kantoren (7 maart 2000) en het belangwekkend besluit over het verbod van multidisciplinaire samenwerkingsverbanden (13 december 2000).

Voor de Conférence: betreffende de specialisaties, de publiciteit en de permanente vorming (*La Tribune*, 2001, nr. 1, 81) de opvolging van advocaat (*La Tribune*, 2001, nr. 2, 12).

³² Werkwijze die zal worden overgenomen in de besproken wet van 4 juli 2001, onder art. 491 (nieuw) Ger. W.

³³ Art. 4. Idee overgenomen door de wetgever, in het (nieuw) art. 431 en 450, eerste lid, Ger. W.

³⁴ Waarvan de tekst luidde:

«De Vlaamse Orde van Advocaten en de Orde van Frans- en Duitstalige advocaten hebben ieder tot taak te waken voor de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen, en zijn ieder bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de permanente vorming van alle advocaten behorend tot de Ordes die er deel van uitmaken.

Ieder van hen neemt de initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tucht en de loyaliteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaten en van de rechtzoekenden.

Elke Orde kan betreffende die aangelegenheden voorstellen doen aan de bevoegde overheden. In alle materies die zij nuttig achten, en in elk geval in alle aangelegenheden waar de Nationale Orde van advocaten regelgevend is opgetreden, wordt overleg gepleegd met de andere Orde om te trachten tot een voor beide Ordes identieke of minstens op elkaar afgestemde regeling te komen.»

³⁵ Art. 9 voorzag daarin in volgende bewoordingen: «Art. 493 Ger. W. wordt: «Elk van de beide Ordes is bevoegd om de regels en gebruiken van het beroep van advocaat te bepalen en één te maken door middel van verordeningen. De Raad van Bestuur geeft van elk ontwerp van verordening kennis aan de andere Orde om deze de mogelijkheid te geven binnen dertig dagen na de kennisgeving opmerkingen te maken. Deze opmerkingen zijn niet bindend.»».

houder van de Orde bij het Hof van Cassatie met raadgevende stem), dat met een twee derde meerderheid een reglement geheel of gedeeltelijk kan vernietigen (de stemkracht van de stafhouders werd bepaald overeenkomstig art. 498 derde en vierde lid (oud) Ger. W.

Voor het eerst werd gesteld dat de reglementen van de Orde ook bindend zijn voor de Ordes die er deel van uitmaken.³⁶

Bij strijdigheid van de reglementen van de beide regionale Ordes gelden voor de betrekkingen tussen advocaten behorend tot de respectieve Ordes «dezelfde regels en gebruiken als in transnationale betrekkingen tussen advocaten binnen de Europese Unie».³⁷

Toen bleek dat het idee van de F.A.C.A.F. werd verworpen door de Franstaligen (in de loop van 1998-1999-2000 hadden diverse besprekingen plaats tussen de Vereniging en de Conférence, diverse oud-stafhouders en zelfs al wie zich geroepen achtte zijn steentje bij te dragen) stelde de Vereniging van Vlaamse Balies in een brief van 7 januari 2000 aan voorzitter F. Erdman van de Commissie voor de Justitie van de Kamer een alternatieve oplossing voor. Voornamelijk voorzag deze tekst in geregeld overleg en communicatie van stukken tussen beide deken, desgewenst in een federaal overlegcomité (deken en twee bestuurders telkens) met adviserende bevoegdheid.

8. Aan Franstalige kant werd eveneens een project uitgewerkt.³⁸

De Algemene Raad werd behouden in zijn samenstelling van enkel stafhouders (de wijze van stemmen diende nog te worden bepaald, maar zou de mogelijkheid van blokkering moeten uitsluiten).

Deken en vice-deken bleven bestaan, maar i.p.v. de twee secretarissen kwam er een bestuurscomité van zeven leden. Hoewel het bestaan van twee lokale Ordes (de bestaande verenigingen) werd aanvaard, bleven hun bevoegdheden beperkt tot adviseren en tot wat niet behoort tot de bevoegdheid van de Federale Orde,³⁹ en zoals deken Van Doosselaere terecht opmerkt, betekende dit dat hun reglementen slechts niet fundamentele regels en gebruiken van het beroep kunnen betreffen.⁴⁰

9. Dit voorstel van de Franstalige balies zal zijn weerslag vinden in een wetsvoorstel van de Franstalige volksvertegenwoordigers Desmedt, Michel, Giet, Herzet en Grafé van 24 februari 2000.⁴¹

Eerder al had volksvertegenwoordiger S. Verherstraeten op 23 september 1999 een wetsvoorstel ingediend.⁴² Het voorzag eenvoudigweg in de splitsing van de Nationale Orde in twee regionale Ordes, volledig los van elkaar en met gelijke autonome bevoegdheden, zodat, naar de woorden van de indiener, het voorstel «vooral terminologische aan-

passingen» aan de van kracht zijnde wettekst bevatte. De indiener overwoog: «De beide taalgroepen hebben een fundamenteel tegengestelde visie en houden elkaar voortdurend in een negatief evenwicht»,⁴³ wat een pientere inschatting van de situatie weergaf.

Op 9 februari 2000 legde volksvertegenwoordiger G. Bourgeois eveneens een wetsvoorstel neer,⁴⁴ dat was gebaseerd op de tekst goedgekeurd door de Vereniging van Vlaamse Balies op 2 maart 1999.⁴⁵

Op 16 februari 2000 legden volksvertegenwoordigers Annemans, Laeremans en Van den Eynde eveneens een vereenvoudigd wetsvoorstel neer.⁴⁶

Ondertussen kwamen er nog initiatieven van deken B. Van Dorpe, eredeken H. Van Eecke en een aantal oud-stafhouders van Gent en Brussel, die hun goede diensten hadden aangeboden.⁴⁷

Oud-stafhouders P. Legros en E. Carre zagen ook wat in de omvorming van de Nationale Orde in een «reflectiekamer» met evocatierecht, zonder dat hun project echter goed uit de verf kwam.⁴⁸

10. De Commissie voor de Justitie van de Kamer begon haar zittingen op 29 februari 2000.⁴⁹

Commissievoorzitter Erdman zond na afloop van de hoorzittingen een «nota aan de fracties», waarin hij de «blokkerings situatie vaststelt en een aantal vragen ter oplossing voorlegt aan de fractieleden».

Zijn onderzoek resulteerde in het wetsvoorstel Erdman van 11 oktober 2000,⁵⁰ dat, op grond van een akkoord van alle partijen, de basis zal vormen voor verdere bespreking.

11. Ondertussen had zich een nieuw feit voorgedaan dat de druk op de ketel nog wat kwam verhogen.

In juni 2000 slaagde de Algemene Raad van de Nationale Orde er niet in, na twee vergaderingen en drie stemronden, een deken, vice-deken en twee secretarissen te verkiezen voor de volgende gerechtelijke jaren met de meerderheid bepaald in art. 498 Ger. W. De Vlaamse stafhouders hadden

⁴³ *Ibid.*, p. 2.

⁴⁴ *Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 50 0433/001.

⁴⁵ En dat overigens in zijn toelichting de volledige tekst weergeeft van de «Nota van de Vereniging van Vlaamse Balies betreffende de wijziging, wat de Nationale Orde van Advocaten betreft, van het tweede deel, boek III van het Gerechtelijk Wetboek (Wetsvoorstel ingediend door de heer Servais Verherstraeten, *Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1999, 108/1)», goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de Vereniging van Vlaamse Balies op 5 januari 2000, bezorgd op 7 januari 2000 aan voorzitter Erdman, en waarvan hierboven sprake (punt 7 *in fine*).

⁴⁶ *Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr.50 0445/001.

⁴⁷ VAN DOOSSELAERE, M., *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 239, nr. 28-31.

⁴⁸ *Journal du procès*, nr. 371 van 14 mei 1999, p. 11

⁴⁹ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 92-153. Werden gehoord: deken B. Van Dorpe, vice-deken J.M. Defourny, secretaris oud-stafhouder H. Lange, secretaris mr. L. Defalque, de voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Balies oud-stafhouder G. Boliau en bestuurders J. Stevens en H. Lamon, de voorzitter van de C.B.F.G., oud-stafhouder F. Glansdorff, stafhouder van de balie bij Cassatie Th. Delahaye, oud-dekens M. Van Doosselaere, A. Deridder, R. André, J. Van den Heuvel, H. Van Eecke. In de senaatscommissie werden de beide voorzitters mevr. Boliau en mr. Glansdorff opnieuw gehoord.

⁵⁰ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001.

³⁶ Art. 15, § 1, van het ontwerp.

³⁷ M.a.w. de C.C.B.E.-regels, «Gedragscode voor de advocaten van de Europese Gemeenschap», Straatsburg, 28 oktober 1988, goedgekeurd bij beslissing van 12 oktober 1989 van de Algemene Raad van de Nationale Orde, vormen dus de collisieregels.

³⁸ VAN DOOSSELAERE, M., *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 238, nr. 24.

³⁹ Voorgesteld art. 509*quater*, Ger. W.

⁴⁰ VAN DOOSSELAERE, M., *o.c.*, *J.T.*, 2000, p. 239, nr. 24.

⁴¹ *Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 50 0465/001.

⁴² *Parl. St.*, Kamer, B.Z., 1999, nr. 108/1.

geen kandidaten voorgedragen, en weigerden te stemmen voor de Franstalige kandidaten.

De Koning had geen gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid alsnog te voorzien in de vacatures⁵¹ en zou zulks ook daarna niet doen.

De Franstalige Ordes (met uitzondering van Namen) dagvaardden daarop de Nationale Orde in kort geding op 4 juli 2000, om over de Nationale Orde een voorlopig be-windvoerder te doen aanstellen, die in de plaats kon treden van haar Algemene Raad en bureau.⁵²

Bij beschikking van 17 november 2000⁵³ besliste de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel dat zij geen rechtsmacht bezat en, gezien het beginsel van scheiding der machten, niet kon tussenkomen in de organisatie van een openbare dienst, of, zich in de plaats stellend van de Koning, in de vacatures voorzien. Het gaat niet om een beslissing die een burgerlijk of politiek recht als voorwerp heeft en derhalve kan de rechter van de rechterlijke orde op een dergelijke eis geen recht doen.

12. De toelichting bij het wetsvoorstel Erdman betreft dat de balie zelf niet bij machte is geweest voorstellen te formuleren tot algehele reorganisatie. Spoedeisendheid wordt afgeleid uit de feitelijke toestand en haar gevolgen en uit de onmogelijkheid een nieuwe deken en vice-deken te verkiezen.

Met het nodige realisme stelt Endman: «In deze stand van zaken moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de notie «wenselijkheid» en de notie «haalbaarheid»: het heeft geen zin structuren voor te stellen die niet zouden kunnen worden aanvaard, zij het dat de voorgestelde formules niet tot een volledige consensus-aanvaarding kunnen leiden.»⁵⁴

Het voorstel vertrekt van de bestaande feitelijke verenigingen «die tot instellingen van publiek recht moeten worden omgevormd». Er wordt geen keuze gemaakt wat hun structuren en werking betreft; enkel worden basis-principes vooropgesteld. Er is een overlegstructuur (de Federale Raad van de balies), maar deze heeft slechts advise-rende bevoegdheid. De autonomie van de twee Ordes wordt daarmee bevestigd. Een vordering tot nietigverklaring van een reglement van een van de Ordes kan, buiten de oude procedure van art. 611 Ger. W., ook worden gebracht voor een scheidsgerecht.

Deze tekst, waarop alle betrokkenen opmerkingen en notities formuleerden, werd nog fel geamendeerd, door de indiener zelf,⁵⁵ de volksvertegenwoordigers Bourgeois en Van Hoorebeke⁵⁶ en vooral Giet en Herzet.⁵⁷

De Senaat bracht een aantal nieuwe tekstverbeteringen en preciseringen aan.⁵⁸

⁵¹ Art. 506, eerste lid (oud) Ger. W.

⁵² Terzelfder tijd werden de Nationale Orde en de deken ten gronde gedagvaard in nietigverklaring van een beslissing van de deken op grond van de doorslaggevende stem hem bij staking van stemmen toegekend door art. 505, tweede lid (oud) Ger. W., en schadevergoeding. Deze zaak werd nooit gepleit.

⁵³ Niet gepubliceerd. Rol kort geding nr. 2000/1007/c.

⁵⁴ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 3.

⁵⁵ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001.

⁵⁶ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/004.

⁵⁷ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/007.

II. BESPREKING VAN DE WET

A. Inleiding

13. Het parlement heeft getracht een compromis tot stand te brengen tussen het verlangen van de Vlaamse Balies naar een zo groot mogelijke autonomie⁵⁹ en de wens van de Franstalige Balies om zoveel mogelijk gemeenschappelijk te houden. De wetgever behield twee permanente verbindingstekens tussen de Ordes: een overlegorgaan, de Federale Raad van de balies, en een scheidsgerecht, bevoegd om reglementen van een Orde op verzoek van de andere geheel of gedeeltelijk te vernietigen.

14. De wet vangt aan met een groot aantal artikelen waarin telkens de woorden «Algemene Raad der Orde van advocaten» of «Belgische Nationale Orde» worden vervangen door «Orde van Vlaamse Balies» en «Ordre des Barreaux francophones et germanophone», in de artikelen 428bis tot *nonies* Ger. W. Het betreft de regeling, in uitvoering van de Europese richtlijn van 21 december 1988,⁶⁰ om EU-advocaten toe te laten het beroep van advocaat in België uit te oefenen als alhier gevestigde advocaten en de (Belgische) titel van advocaat te voeren.⁶¹

⁵⁸ En besliste, op aandringen van de Vereniging en de Conférence dat beide instituten Orde genoemd zouden worden, waartegen om wat duistere redenen in de kamercommissie bezwaar was geopperd (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 27 e.v.; zie ook de opmerking van Voorzitter Erdman in plenaire zitting van de Kamer CRIV 50 PLEN, 101, 14, 0205). Reeds in de Kamer waren er amendementen (nr. 33) van volksvertegenwoordigers Verherstraeten, Vandeurzen en Van Parijs (nr. 42), Laeremans en Schoofs (nr. 12), Bourgeois en Van Hoorebeke in deze zin. In de Senaat haalde het amendement (nr. 34) van de heer Vandenberghe en mevr. Kaçar (*Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/2) het onmiddellijk. De termen «Vereniging» en «Conférence» werden als verwarrend ervaren, en weerspiegelden niet het bestuurlijk gezag dat van publiekrechtelijke rechtspersonen uitgaat (*Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/4, p. 17).

⁵⁹ In de nota van de Vereniging van Vlaamse Balies van 5 januari 2000, integraal opgenomen in de toelichting bij het wetsvoorstel Bourgeois van 2 februari 2000 (*Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 50 0433/001), heet het reeds (p. 8 en 9): «Minimaal moeten er twee autonome lichamen komen die elk de Vlaamse respectievelijk Franssprekende en Duitssprekende advocaten *ten volle* vertegenwoordigen, besturen en de bevoegdheid hebben om reglementen te maken, en die geleid worden door een eigen deken en een eigen bestuur dat aangesteld wordt door hun eigen representatieve rechtstreeks gekozen raad..»

8) Daarom wenst de Vereniging van Vlaamse Balies dat er geen orgaan komt boven de twee autonome nationale ordes, bevoegd voor politieke of maatschappelijke kwesties waar Vlamingen, Walen en Brusselaars in dit land een eigen standpunt plegen te vertolken.

Er is geen enkele reden waarom de advocaten dat ook niet zouden kunnen; ook al resulteert dat mogelijk in twee aparte en zelfs tegenstrijdige standpunten, ze zullen dan toch minstens aan bod gekomen zijn in het maatschappelijk debat en voor de wetgever, hetgeen tot nog toe zelden of nooit kon bij gebreke aan eenstemmigheid (men denke aan de diametraal tegengestelde standpunten in Noord en Zuid betreffende de verticale integratie van de parketten, enz.)».

⁶⁰ Ingevoegd in het Ger. W. bij wet van 29 april 1994 en het K.B. van 2 mei 1996 en 27 maart 1998; reglement van de Algemene Raad van de Belgische Nationale Orde van Advocaten van 30 januari 1997; zie STEVENS, J., *Regels en gebruiken, o.c.*, nr. 248.2.

15. Hoewel deze wijziging van het Gerechtelijk Wetboek niet thuishoorde in het ontwerp, is de wetgever ingegaan op het verzoek van beide verenigingen om de stagiairs volledig gelijk te stellen met de tableau-advocaten. Artikelen 430, 431 en 450 Ger. W. werden daartoe aangepast. De Orde van advocaten bestaat dus voortaan uit de advocaten die op het tableau of op de lijst van de stagiairs zijn ingeschreven.⁶² Ingevolge de wijziging van art. 450 Ger. W. hebben de stagiairs nu ook vanaf het eerste jaar stemrecht.

Deze regel wordt voor de Brusselse Ordes doorgevoerd door de wijziging van art. 430 Ger. W. In dit artikel wordt voor deze Ordes ook een punt 3 toegevoegd, nl. «3°. In het gerechtelijk arrondissement Brussel worden de adviezen bedoeld in de artikelen 66, 88, § 1 en 195 gegeven door de stafhouder van elk van de twee Ordes van advocaten», welke regel vroeger niet op zijn plaats stond onder art. 490, Ger. W. betreffende de Algemene Raad.

16. In principe brengt de nieuwe wet geen wijzigingen aan in het statuut van de advocaten bij het Hof van Cassatie en hun Orde.

Een bijkomend art. 484*bis* Ger. W. bepaalt dat in principe de reglementen van de twee nieuwe Ordes ook voor hen gelden.⁶³

Bij een wijziging van de huidige reglementen van de Nationale Orde door de nieuwe Ordes moet met de Orde van

advocaten bij het Hof van Cassatie overleg worden gepleegd, en moet haar instemming worden verkregen voor de wijziging van die reglementen «die haar aanbelangen».⁶⁴

De balie van Cassatie is door haar stafhouder of zijn vertegenwoordiger, lid van de raad van de Orde, vertegenwoordigd in de algemene vergadering van beide regionale Ordes,⁶⁵ weliswaar met raadgevende stem. Ze is dus betrokken bij het bestuur en het regelgevend werk van de beide Ordes.

Bovendien, zo geen overeenstemming wordt bereikt tussen de zes leden van het scheidsrechtelijk college over de persoon van de voorzitter van dat college, is de pro-stafhouder van de balie bij het Hof van Cassatie (of bij verhindering zijn voorganger) stemgerechtigd voorzitter.⁶⁶

Ten slotte is haar stafhouder ook nog voorzitter van de raadgevende Federale Raad van de balies, die zijn zetel en secretariaat heeft in de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie.⁶⁷

Men mag zich afvragen of de numeriek kleine balie van Cassatie en haar (oud)-stafhouders hiermee niet overvraagd zijn.

17. De wet bevat ook de louter terminologische aanpassing van de wet van 13 maart 1973 betreffende de vergoeding voor onwerkzame voorlopige hechtenis.⁶⁸ In de plaats van de deken van de Nationale Orde of zijn plaatsvervanger, is het de voorzitter of een lid van de raad van bestuur van de respectieve Ordes die zitting neemt in de commissie onder gelde wet samengesteld.

18. Bij een afzonderlijke wet van 31 mei 2001⁶⁹ werd de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een rijksregister dienovereenkomstig aangepast. Ook hier treden de (voorzitters van de) beide Ordes in de bevoegdheden van de (deken van de) Nationale Orde.

19. De wetgever was bijzonder vooruitziend toen hij reeds bij de wetwijziging van 23 november 1998 m.b.t. de juridische eerste en tweedelijnsbijstand⁷⁰ in art. 508/19, § 1, derde lid en § 2, Ger. W. sprak van «de in art. 488 bedoelde overheden» (meervoud) op een moment dat art. 488 Ger. W. slechts één overheid kende, nl. de Nationale Orde van Advocaten. Thans zijn er ingevolge het nieuwe art. 488 twee overheden, nl. de twee regionale Ordes.

20. Minder geïnspireerd was de wetgever toen hij met de wetwijziging van 29 mei 2000 art. 1391 Ger. W. wijzigde, in die zin dat voortaan de advocaten inzage kunnen nemen van de beslagberichten op de griffie «of door toedoen van de Nationale Orde».⁷¹

⁶⁴ Art. 507 (nieuw) Ger. W.

⁶⁵ Art. 490 (nieuw) Ger. W.

⁶⁶ Art. 502 (nieuw) Ger. W.

⁶⁷ Art. 503 (nieuw) Ger. W.

⁶⁸ Wijziging van art. 28, § 4, tweede lid, van de genoemde wet.

⁶⁹ Gepubliceerd in hetzelfde *Belgisch Staatsblad* van 25 juli 2001, p. 25.165. De advocaten hadden toegang via de deken van de Belgische Nationale Orde. Zie K.B. van 26 februari 1997 (*B.S.*, 14 maart 1997) en reglement van de Nationale Orde van 30 januari 1997; STEVENS, J., *Regels en gebruiken van de advocatuur te Antwerpen, o.c.*, nr. 796.1 e.v.

⁷⁰ Boek III*bis*, Ger. W. ingevoegd bij art. 4 van de wet 23 november 1998, *B.S.*, 22 december 1998; eveneens opgemerkt door VAN DOOSSELAERE, M., *o.c.*, 235, voetnoot 15.

⁶¹ Ingevolge de Richtlijn 98/5 van 16 februari 1998 waarbij de vestiging onder «home title» wordt erkend als (bijna) gelijkwaardig, en de toegang tot de plaatselijke balie fel wordt vergemakkelijkt, verliezen deze artikelen – waarvoor al tanende belangstelling bestond – praktisch alle belang (STEVENS, J., *Art. Comm. Ger. W.*, art. 428*bis-decies*, nrs. 18 en 19). De richtlijn wordt geïmplementeerd in het Belgische recht door de wet van 22 november 2001 ter vergemakkelijking van de uitoefening van het beroep van advocaat en van de vestiging in België van advocaten die onderdaan zijn van een andere lidstaat van de Europese Unie (*B.S.*, 20 december 2001).

⁶² Art. 431 (nieuw) Ger. W. Sinds de wetwijziging van 7 februari 1985 bestond de orde uit de tableau-advocaten en de stagiairs sedert twee jaar op de lijst ingeschreven (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 24). Door de wet van 25 mei 1999 werd ook art. 439 Ger. W. gewijzigd, zodat advocaten-stagiairs ook kunnen pleiten voor de Raad van State. Het Arbitragehof had het verbod reeds ongrondwettig verklaard op 20 mei 1998, (arrest nr. 55/98, J.L.M.B., 1998, 1016), maar de discussie was blijven bestaan. Vandaar de wetwijziging.

⁶³ Art. 484*bis* Ger. W.: «In de betrekkingen tussen de advocaten bij het Hof van Cassatie en de leden van de onderscheiden balies moeten de voor deze laatste toepasselijke reglementen als bedoeld in artikel 496, in acht worden genomen. In de betrekkingen tussen de advocaten bij het Hof van Cassatie onderling gelden de door de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie vastgestelde regels en reglementen.»

In de toelichting bij het oorspronkelijk wetsvoorstel Erdman van 11 oktober 2000 (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 4, nr. 9a p. 6, art. 3) wijst de indiener erop dat deze advocaten benoemd worden en het niet mogelijk is ze bij deze of gene instelling toe te voegen. De heer Erdman wijst op de noodzaak van overleg terzake, en van «bijzondere regelingen» die zullen moeten worden uitgewerkt. In een nota van 16 maart 2000 had de stafhouder van deze Orde, mr. Th. Delahaye, gewezen op de specificiteit van de balie bij het Hof van Cassatie. Deze advocaten hoeven geen keuze te maken tussen beide Ordes, daar deze balie tweetalig is en de indeling van haar advocaten plaatsvindt overeenkomstig de taalrol waarin art. 45 van de wet van 15 juni 1935 voorziet. Zie ook de uiteenzetting van stafhouder Delahaye tijdens de hoorzitting (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 892/010, p. 129 e.v.).

21. Eveneens werd vergeten art. 1022 Ger. W. aan te passen i.v.m. het advies van de Algemene Raad van de Nationale Orde van advocaten vooraleer de Koning een tarief vaststelt «van de sommen die invorderbare kosten zijn wegens het verrichten van bepaalde materiële akten», de rechtsplegingsvergoeding dus.⁷²

22. Een taak die de Koning niet meer zal moeten vervullen, is te voorzien in de vacature van het bureau indien in de loop van twee vergaderingen en na drie stemmingen de vereiste meerderheid niet is bereikt. Deze bepaling van art. 506 (oud) Ger. W. is opgeheven.

Het is gebleken dat de eerste keer dat ze toepassing had kunnen vinden, dit nagelaten werd (zie *supra* nr. 11).

Een en ander getuigt van het optimisme van de wetgever en van zijn vertrouwen in de nieuwe structuren en organisatie van advocatenland.⁷³

B. Organisatie, werking en vertegenwoordiging van de twee Ordes

23. Art. 488 (nieuw) Ger. W. bepaalt dat de veertien Vlaamse Ordes, inbegrepen de Nederlandse Orde van advocaten te Brussel, de Orde van Vlaamse Balies vormen, en dat de dertien Franstalige Ordes, inbegrepen de Franse Orde te Brussel en de Duitstalige Orde van Eupen, de Ordre des Barreaux francophones et germanophone vormen.

Volgens art. 17 van de Nederlandse Advocatenwet⁷⁴ vormen de gezamenlijke advocaten, die in Nederland zijn ingeschreven, de Nederlandse Orde van advocaten.

Ook in de oude tekst van art. 488 Ger. W. waren het alle Belgische balies die de Nationale Orde vormden. P. Lambert had daaruit afgeleid⁷⁵ dat er geen institutionele en organieke band totstandkwam tussen de Nationale Orde en elk van de Belgische advocaten.

Dit was slechts juist in zoverre de betrekkingen van de Nationale Orde met de advocaten niet werden geconcipieerd als betrekkingen met alle advocaten *ut singuli*, evenmin als het Belgische parlement betrekkingen met de burgers *ut singuli* onderhoudt. Maar de reglementen van de twee Ordes zijn bindend voor alle advocaten van de balies die er deel

van uitmaken (art. 498 (nieuw) Ger. W.) en dwingend voor de balies die tot de betrokken Orde behoren (art. 500 (nieuw) Ger. W.). De opmerking van P. Lambert kan dus niet tot enige beperking of depreciatie van de bevoegdheden van de beide Ordes leiden, evenmin als ze dat kon voor de Nationale Orde.⁷⁶

24. Naar de wil van de wetgever zijn de twee Ordes de erfgenamen van de twee feitelijke verenigingen.⁷⁷ Deze feitelijke verenigingen worden omgevormd tot instellingen van publiekrecht.⁷⁸ Ze hebben beide rechtspersoonlijkheid en zijn gevestigd te Brussel.⁷⁹ Hun organen zijn de algemene vergadering en de raad van bestuur.⁸⁰

In de algemene vergadering heeft de stafhouder van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie of zijn vertegenwoordiger, die lid moet zijn van de raad van zijn Orde, zitting met raadgevende stem.⁸¹

25. Dat is het weinige dat de wetgever zelf bepaalt over de organen en de werking van de beide Ordes. Al het overige mogen de toekomstige Ordes zelf invullen. De autonomie, die gewenst was door de Vlaamse balies, en die ook noodzakelijk was, aangezien de Franstalige balies een ander project voorstonden, is de basisidee van de nieuwe wet.⁸²

26. De organisatie en de werking van de beide Ordes «worden vastgesteld in een reglement van orde dat wordt besproken door de balies die er deel van uitmaken en goedgekeurd door de bevoegde organen bedoeld in artikel 489, en na advies van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, bekrachtigd door de Koning binnen 30 dagen».^{83 84}

⁷⁶ STEVENS, J., *Regels en gebruiken van de advocatuur te Antwerpen, o.c.*, nr. 167.

⁷⁷ GLANSORFF, F., *o.c.*, *J.T.*, 2001, 625.

⁷⁸ Toelichting Wetsvoorstel Erdman, 11 oktober 2000, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 3, punt 5; in zijn toelichting op 4 januari 2001, *ibid.*, p. 10, sprak hij van «de bekrachtiging van het bestaan van twee werkzame organisaties, te weten de Vereniging van Vlaamse Balies en de Conférence des barreaux francophones et germanophone» en «hun bestaan zou wettelijk worden erkend».

⁷⁹ Art. 488 (nieuw) laatste lid, Ger. W.

⁸⁰ Art. 489 (nieuw) Ger. W.

⁸¹ Art. 490 (nieuw) Ger. W.

⁸² GLANSORFF, F., «La loi...», *J.T.*, 2001, p. 26, nr. 2 sprak van «La clé de voûte du nouveau système»; zie *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 10, toelichting Erdman «hun autonomie, inclusief hun organisatorische autonomie».

⁸³ Conform wat in de Vereniging was toegepast, wensten de Vlaamse balies naar Nederlands model, een rechtstreeks verkozen «parlement» ingevolge overwegingen van democratische representativiteit en besluitvorming. Hoewel het Nederlands model, toegepast in de Vereniging van Vlaamse Balies werd aanbevolen door van Doosselaere (*o.c.*, p. 241, nr. 42) vond het – zoals vaak het geval is bij door Nederland geïnspireerde voorstellen – geen gehoor bij de Franstalige balies, die het hielden bij een raad van stafhouders (GLANSORFF, F., «La loi ...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 626, noot 11, en GLANSORFF, F., «L'évolution institutionnelle ...», *o.c.*, 25).

⁸⁴ Art. 491 (nieuw) Ger. W. dat vervolgt:

«Het reglement van orde bepaalt minstens:

- 1) de samenstelling, de wijze van verkiezing, aanwijzing of benoeming van de leden van de organen bedoeld in artikel 489 en de duur van de mandaten;
- 2) de werking en de wijze van beraadslagen met eerbiediging van de vertegenwoordiging van de advocaten van de onderscheiden balies;

⁷¹ Wet van 29 mei 2000 houdende oprichting van een centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling, alsook tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek (*B.S.*, 9 augustus 2000, p. 27284), art. 2; DIRIX, E. en BRIJS, S., «De centralisatie van de beslagberichten en andere wijzigingen van het beslagrecht», *R.W.*, 2000-2001, 43; VANDEN HASELKAMP – HANSENNE, V., «La loi du 29 mai 2000 portant création d'un fichier central des avis de saisie, de délégation, de cessation et de règlement collectif de dettes et modifiant certaines dispositions du code judiciaire», *J.T.*, 2001, 261. De zaak werd ondertussen rechtgezet door de wet van 31 mei 2001.

⁷² De minister van Justitie antwoordde recentelijk in een brief aan commissievoorzitter Erdman dat de wijziging «zal worden opgenomen in een ander wetsontwerp of -voorstel». Het zou, ingevolge overleg met beide ordes, geschieden door een algemene verwijzing naar de beide Ordes bedoeld in art. 488 Ger. W.

⁷³ Reeds in het wetsvoorstel van de heer S. Verherstraeten (*Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1999, nr. 108/1, p. 2) was «komaf gemaakt met de bevoegdheid van de Koning inzake de samenstelling van het bureau».

⁷⁴ Zie noot 23.

⁷⁵ LAMBERT, P., *o.c.*, 146.

De goedkeuring bij K.B. is nieuw, en is in zekere mate een terugvallen op de situatie vóór het Gerechtelijk Wetboek, toen het statuut van de advocaten bij K.B. was geregeld.⁸⁵

Voorzitter Erdman verklaarde dat beide instellingen autonoom hun reglement van orde bepalen, maar dat er wel steeds een toetsing plaatsvindt. De minister van Justitie beaamt en stelt dat de K.B.'s een houvast bieden; zij zijn een waarborg voor de transparantie en geven rechtszekerheid.⁸⁶

Het advies van de procureur-generaal is niet bindend voor de Minister.⁸⁷

27. De bekrachtiging bij K.B. is niet enkel nodig voor de eerste start, maar ook voor elke wijziging van het reglement van orde.⁸⁸

In de Raad van Afgevaardigden van de Vereniging van Vlaamse Balies gingen daarom stemmen op om het reglement van orde te beperken tot het hoogstnoodzakelijke en er zeker niet meer in te zetten dan het in art. 489 voorgeschrevene.

Al wat in het reglement terecht kwam zou immers op dezelfde wijze «versteend» worden, waarbij immers de beslissingsbevoegdheid van de Orde afhankelijk is van anderen (de procureur-generaal, de Minister).

Na debat werd beslist dat het te riskant was om punten die de organisatie en werking van de Orde betreffen uit te sluiten uit het door de Koning goed te keuren reglement van orde, en onder te brengen in een protocol akkoord, *modus vivendi*, zittingsreglement of dergelijke.

De wetgever spreekt van punten die *minstens* in het reglement van orde dienen voor te komen.

Dat maakt het niet mogelijk punten die betrekking hebben op de «organisatie en werking van de Orde in een andere reglementaire tekst te gieten, want dat zou op wetsontduiking neerkomen.

In elk geval zou de bindende kracht van dergelijke punten in vraag kunnen worden gesteld, op elk ogenblik, wat het nut van een *ad hoc*-tekst zelf ondergraaft.

Wanneer het om een niet-reglementaire, dus om een niet-bindende tekst zou gaan (protocol, *modus vivendi* of *operandi, gentleman's agreement*, enz.) geldt hetzelfde bezwaar.

Om zijn roeping van een bindende tekst waar te maken, moet de tekst – aangezien het om een instelling van pu-

- 3) de wijze waarop de reglementen aangenomen worden;
- 4) de wijze waarop de bijdrage, die de balies jaarlijks dienen te betalen, vastgesteld wordt;
- 5) de regels voor het opstellen en aanwenden van de jaarlijkse begroting;
- 6) de algemene organisatie van het secretariaat;
- 7) de wijze van aanwijzing van de vertegenwoordigers in de wettelijk opgerichte organen.»

Art. 492 voegt eraan toe: «Het reglement van orde bepaalt op welke wijze en met welke meerderheden het kan worden gewijzigd.»

⁸⁵ K.B. van 5 augustus 1836. Wat werd betreurd, omdat de prerogatieven van een onafhankelijke advocatuur door het optreden van de uitvoerende macht ongedaan gemaakt konden worden (STEVENS, J., *Regels en gebruiken...*, o.c., nr. 24; CAMBIER, C., *Droit judiciaire civil*, I, Brussel, larcier, 1974, 721).

⁸⁶ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 36. De Minister voegt eraan toe: «Tenzij er fundamentele bezwaren zijn, heeft de Minister er trouwens geen enkel belang bij de bekrachtiging op de lange baan te schuiven.»

⁸⁷ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 35.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 34.

bliekrecht gaat – noodzakelijkerwijze een reglementaire betekenis hebben. Maar indien dit reglement bindende bepalingen bevat i.v.m. de organisatie en werking, moet het worden goedgekeurd door de Koning.

Het is inderdaad maar door de goedkeuring door de Koning (en vanaf de publicatie in het *Belgisch Staatsblad*) dat het reglement van orde verbindende kracht verkrijgt. In werkelijkheid wordt terzake de reglementaire bevoegdheid uitgeoefend door de Koning en niet door de Orde; deze heeft slechts het initiatiefrecht voor wat steeds een secundaire norm zal blijven, ook al wordt door de wetgever aan de Orde een zeer ruime beoordelings- en beslissingsvrijheid gegeven om de reglementaire normen in te vullen.⁸⁹

Omdat terzake de reglementaire bevoegdheid dient te worden uitgeoefend door de Koning, ontberen bepalingen buiten het reglement van orde – voor zover ze betrekking hebben op de «organisatie en werking», dus op zaken die door de secundaire norm dienen te worden geregeld – elke rechtskracht.

28. Bovendien werd vastgesteld dat de wettelijke regeling een kringredenering bevat.

De goedkeuring dient te geschieden door de organen «bedoeld in artikel 489». Gaat het om de nieuwe algemene vergadering en raad van bestuur, of om de organen zoals die onder de oude wet bestonden (art. 489 Ger. W., van vóór de wijziging: de algemene raad, en de deken, de vice-deken en de twee secretarissen, waarbij dient te worden opgemerkt dat deze laatsten, leden van het bureau, geen effectief stemrecht hadden onder de oude wet, behoudens de deken of de hem vervangende vice-deken in geval van staking van stemmen in de algemene raad)?

De vraag was ook: waaruit volgt de bevoegdheid van de bestaande raad van afgevaardigden en raad van bestuur van de Vereniging van Vlaamse Balies om de organisatie en de werking van de Orde van Vlaamse Balies in een reglement van orde vast te leggen?⁹⁰

Wanneer de organen van de thans reeds bestaande Orde van Vlaamse balies moeten optreden, hoe kunnen ze dan hun legitimiteit qua samenstelling, verkiezing en stemwijze waarmaken, wanneer zij nog geen reglement van orde hebben, juist om dat reglement van orde vast te leggen, dat bepalen moet hoe ze een dergelijk reglement van orde moeten doen totstandkomen...? Hier is er dus een kringredenering: de algemene vergadering en de raad van bestuur kunnen maar werken nadat zij zelf hebben bepaald hoe ze zullen verkozen worden en zullen werken.

⁸⁹ LEROY, M., *Les règlements et leurs juges*, Brussel, Bruylant, 1987, nr. 8, p. 19 en nr. 42.

⁹⁰ Er zij opgemerkt dat ingevolge art. 18 van de nieuwe wet, dat de inwerkingtreding regelt, art. 491 (nieuw) Ger. W. reeds in werking trad op de datum van publicatie in het *Belgisch Staatsblad* (25 juli 2001), als deel uitmakend van art. 14 van de nieuwe wet. Hetzelfde geldt voor art. 488 en 489 (nieuw) Ger. W., die evenzeer deel uitmaken van art. 14 van de wet. Deze artikelen creëren respectievelijk de Orde van Vlaamse Balies en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone* (art. 488, Ger. W.) en duiden aan dat de organen ervan zijn: 1) de algemene vergadering; 2) de raad van bestuur (art. 489 Ger. W.). Ook van art. 14 van de wet maakt deel uit de bepaling van art. 490 (nieuw) Ger. W. dat de stafhouder van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie of zijn vertegenwoordiger, lid van de raad van zijn Orde, zitting heeft met de raadgevende stem in de algemene vergaderingen van de beide nieuwe Ordes.

Het antwoord ligt in de parlementaire voorbereidingsstukken. Daaruit blijkt dat de wetgever de Orde van Vlaamse Balies zag als de voortzetting van de Vereniging van Vlaamse Balies, die wordt omgevormd tot een instelling van publiekrecht.⁹¹

De structuren van de instelling worden niet bij wettelijke bepaling, maar bij bekrachtiging van hun reglement van orde ingesteld. Het K.B. is nodig om effectief de structuren op te starten.⁹²

De bevoegdheid om het reglement van orde te maken en ter bekrachtiging voor te leggen ligt bij de organen van art. 489 (nieuw) Ger. W., d.w.z. de raad van bestuur en de algemene vergadering, vroeger raad van afgevaardigden genoemd. Zij zijn de constituenten naar de wil van de wetgever, niet de oude algemene raad van de Nationale Orde of de raden van de Orde of de balies die slechts mogen bespreken (er is geen sprake van advies) maar niet goedkeuren.⁹³

Het parlement heeft (ofschoon daarop meermaals is gezien) niet aanvaard dat er een kringreductie zou zijn. Het opteerde voor een interpretatie *potius ut valeat*: de nieuwe Ordes kunnen maar effectief van start gaan na het K.B. dat hun werking bepaalt; het zijn dus de organen van de bestaande verenigingen die, door de wetgever tot rechtspersoonlijkheid geroepen, het reglement van orde goedkeuren.⁹⁴

29. Overeenkomstig wat reeds gold onder de oude artikelen 503 en 508 Ger. W., bepalen de nieuwe artikelen 493 en 494 Ger. W. de vertegenwoordigingsbevoegdheden.

De raad van bestuur vertegenwoordigt de Orde waartoe hij behoort bij alle gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen, door toedoen van de voorzitter. Alle gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen worden in naam van de Orde verricht.

De voorzitters van de raden van bestuur vertegenwoordigen de Orde van Vlaamse Balies en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone* in hun betrekkingen met de overheid en de balies.⁹⁵

⁹¹ Wetsvoorstel Erdman, toelichting *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 3, punt 5, en bespreking 4 januari 2001, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 10.

⁹² Verklaring Erdman, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 34.

⁹³ Tijdens de discussie in de Kamercommissie vraagt Kamerlid G. Bourgeois naar duidelijkheid over de opstartfase van beide instellingen. Volgende verduidelijkingen blijken uit het commissieverslag: «Voorzitter Fred Erdman (SP) wijst erop dat beide instellingen reeds bestaan en reglementen hebben. Zodra dit voorstel wet is geworden, kunnen ze dus een aanvraag doen tot bekrachtiging van hun reglementen. Om deze korte interimperiode te overbruggen, is in de overgangsbepalingen trouwens niet bepaald dat de Nationale Orde van advocaten wordt afgeschaft, maar wel dat de werking ervan louter wordt geschorst. Volgens de heer Geert Bourgeois (VU&ID) moet de opstartfase dus als volgt verlopen: de twee feitelijke verenigingen komen bijeen, stellen hun reglement van orde op en leggen het ter advies voor aan de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, waarna het wordt bekrachtigd door de Koning» (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 36).

⁹⁴ Zie het gelijkkluidend antwoord van de minister van Justitie op de vraag van volksvertegenwoordiger S. Verherstraeten (nr. 54861) (Kamer CRIV 50 COM 564 van 23 oktober 2001).

C. Bevoegdheden van de twee Ordes

30. Zoals gezegd (zie *supra*, nr. 7) werden de nieuwe artikelen 495 en 496 Ger. W. i.v.m. de bevoegdheden van de twee ordes overgenomen uit het ontwerp dat de Vereniging van Vlaamse Balies had voorgesteld op 2 maart 1999. Het gaat om een duidelijke uitbreiding van de bevoegdheden⁹⁶ ten aanzien van de oude artikelen 493 en 494 Ger. W., hoewel commissievoorzitter Erdman zei dat er niet veel gewijzigd was.⁹⁷

Art. 495 Ger. W.: «De Orde van Vlaamse Balies en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone* hebben, elk voor de balies die er deel van uitmaken, de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden⁹⁸ en zijn bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocatenstagiairs en de vorming van alle advocaten⁹⁹ behorende tot de balies die er deel van uitmaken.

«Ze nemen initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyaleit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende.¹⁰⁰

«Elk van beide kan betreffende die aangelegenheden voorstellen doen aan de bevoegde overheden».¹⁰¹

⁹⁵ De deken van de Nationale Orde wordt dus vervangen door de twee voorzitters, wat meer bepaald blijkt uit art. 8 van de wet i.v.m. art. 428septies Ger. W.

Pogingen om de naam «deken» te behouden (wetsvoorstel Bourgeois, 9 februari 2000, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0433/001, p. 17; wetsvoorstel Desmedt, Michel, Giet, Herzet en Grafé, 24 februari 2000, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0465/001, p. 9; amendement Bourgeois en Van Hoorebeke, nr. 18 en Laeremans, nr. 41, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 39 en 40) zoals voorgesteld door de Vereniging van Vlaamse Balies, faalden, zonder dat daarvoor trouwens enige reden werd gegeven. Over de vertegenwoordiging van de Ordes, zie tussenkomst Erdman, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 40-41.

⁹⁶ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 626, punt 4.

⁹⁷ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 4 en 6: «Aan de bevoegdheden is niet veel gewijzigd, behalve dat nu duidelijk wordt onderstreept dat de aangesloten balies de reglementen moeten uitvoeren maar ook als dusdanig erkennen en slechts suppletief en complementair kunnen optreden»; zie ook *Ibidem*, p. 7, punt 8.

⁹⁸ Zoals de Nationale Orde, hebben de twee Ordes ook een «syndicale» bevoegdheid: waken voor de beroepsbelangen van de advocaten. F. Glansdorff pleit voor een afzonderlijke syndicale organisatie (in *L'évolution institutionnelle...*, *o.c.*, 33).

⁹⁹ De bevoegdheid i.v.m. permanente vorming, waaraan door sommigen werd getwijfeld i.v.m. het ontwerp reglement van de Vereniging van Vlaamse Balies «Permanente Vorming» van 8 december 1999, wordt hier dus uitdrukkelijk erkend. Zie terzake het verslag van Volksvertegenwoordiger J. Vandeurzen in plenaire vergadering van de kamer (CRIV 50 PLEN 101, p. 8); de tussenkomst van mev. Barzin (*ibidem*, p. 10); GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 626, voetnoot 16.

¹⁰⁰ Een nieuwigheid, die de Ordes in staat stelt in het publiek debat op te komen voor de belangen van de rechtzoekenden, wat trouwens in het verleden – ook zonder wettekst – reeds geschiedde.

¹⁰¹ En niet enkel, zoals in het oude art. 493 Ger. W. bepaald, aan de minister van Justitie. Ook instellingen, zoals de Kamer, de Hoge Raad voor de Justitie en dergelijke worden hiermee bedoeld (verklaring F. Erdman in de Kamercommissie, 4 januari 2001, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 22).

Art. 496 Ger. W.: «Met betrekking tot de bevoegdheden bepaald in artikel 495 stellen de Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone passende reglementen vast.

«Met het oog op de betrekkingen tussen de leden van de onderscheiden balies die er deel van uitmaken, bepalen zij de regels en gebruiken van het beroep van advocaat en brengen er eenheid in. Te dien einde stellen zij passende reglementen vast.»

31. De discussie (zie *supra*, nr. 2) i.v.m. de reglementaire bevoegdheid van de Nationale Orde werd hernomen, zonder tot een duidelijke eindconclusie te komen.¹⁰² In elk geval blijkt uit de tekst een zekere verruiming van de reglementaire bevoegdheid t.a.v.; het oude art. 494 Ger. W.

De Ordes stellen passende reglementen vast, enerzijds m.b.t. de in art. 495 opgesomde bevoegdheden, anderzijds m.b.t. de bepaling en eenmaking van de regels en gebruiken van het beroep.¹⁰³

32. De reglementen worden ter kennis gebracht van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, de procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep, de andere Orde en aan de stafhouders van alle balies zodra ze volgens de geldende regels zijn aangenomen.¹⁰⁴

33. Art. 498 Ger. W.: «De reglementen die overeenkomstig artikel 496 aangenomen zijn, zijn bindend voor alle advocaten van de balies, die ofwel van de Orde van Vlaamse balies ofwel van de Ordre des barreaux francophones et germanophone deel uitmaken, al naar gelang voornoemde reglementen door de ene dan wel door de andere Orde werden aangenomen.»

Art. 499 Ger. W.: «De raden van de Orde van advocaten van de balies waken over de toepassing van de in voorgaande artikelen bedoelde reglementen. Zij alleen zijn bevoegd in tuchtzaken.»

Art. 500 Ger. W.: «Indien op door het reglement van orde bedoeld in artikel 491 bepaalde wijze reglementen worden vastgesteld, zijn deze dwingend voor de balies die tot de

betrokken Orde behoren, welke voor die aangelegenheden alleen aanvullende reglementen kunnen uitvaardigen».

Art. 498 en 499 zijn een weergave, *mutatis mutandis*, van het oude art. 501, eerste en tweede lid, Ger. W.

Dat de reglementen ook dwingend zijn voor de balies, is een nieuwe en nuttige precisering.¹⁰⁵ De precisering dat de balies alleen aanvullende reglementen kunnen uitvaardigen, is het gevolg van een amendement van de heer Th. Giet.¹⁰⁶

34. Onder voorbehoud van het niet bindend overleg in de Federale Raad van de balies,¹⁰⁷ de vernietigingsbevoegdheid toegekend aan het scheidsgerecht¹⁰⁸ en de vordering door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie gebracht voor dat Hof,¹⁰⁹ zijn de beide Ordes dus totaal autonoom en onafhankelijk van elkaar bij het tot stand brengen van reglementering.

De reglementen binden de advocaten overeenkomstig hun persoonlijk statuut, namelijk overeenkomstig de balie waartoe ze behoren.

Het is dus denkbaar dat op de Belgische advocaten met elkaar strijdige reglementen van toepassing zijn, binnen hetzelfde samenwerkingsverband, zelfs binnen dezelfde balie (de balie van Brussel omvat twee Ordes van advocaten, behorend respectievelijk tot de Vlaamse en de Franse en Duitstalige Orde).

Deze mogelijkheid van strijdige reglementen werd als argument aangewend door de Franstalige advocaten, wat de Vereniging van Vlaamse Balies ertoe bracht voor te stellen dat de C.C.B.E.-regels¹¹⁰ als collisieregels zouden gelden voor de betrekkingen tussen advocaten behorend tot de respectieve Ordes bij strijdigheid van de reglementen van beide regionale Ordes. Een amendement in deze zin werd verworpen.¹¹¹

¹⁰⁵ Toelichting Erdman, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 0892/001, p. 4, nr. 6, p. 8, nrs. 12-13, die stelt (nr. 13) dat de balies «binnen het kader van de respectieve instellingen moeten onderhandelen om na te gaan in hoeverre aanvullende reglementen al of niet een afbreuk doen aan eventueel voor hen dwingende reglementen genomen door de instellingen.»

¹⁰⁶ Nr. 46, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 08920/010, met volgende verantwoording (p. 47): «De reglementen van de plaatselijke balies mogen het hoofdreglement van de Vereniging van Vlaamse Balies of van de Conférence des barreaux francophones et germanophone immers niet uithollen of tegenspreken (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/003). De heer Erdman (SP), voorzitter, legt uit dat de lokale balies slechts een suppletieve en complementaire regelingsbevoegdheid hebben, wat inhoudt dat ze regels kunnen uitvaardigen voor materies die helemaal niet geregeld werden. Tevens hebben ze de mogelijkheid om punten, waarvoor op het hogere niveau reeds regels werden uitgevaardigd, bijkomend of verder te regelen. Regels die zouden ingaan tegen reglementen van de Vereniging van Vlaamse Balies of van de Conférence zijn echter nietig.» Zie: GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 626, nr. 5; ook een interpretatief reglement door een plaatselijke orde lijkt niet toegelaten: STEVENS, J., *Regels en gebruiken...*, *o.c.*, nr. 197.

¹⁰⁷ Art. 503-505 (nieuw) Ger. W.

¹⁰⁸ Art. 502 (nieuw) Ger. W.

¹⁰⁹ Art. 611 en 501 (nieuw) Ger. W.

¹¹⁰ Zie voetnoot 37.

¹¹¹ Amendement nr. 22 van Kamerleden Bourgeois en Van Hoorebeke (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 44). Voorzitter Erdman (*ibid.*, p. 45) vond het opleggen van transnationale regels in geval van verschillen tussen de verordeningen van beide instellingen een inbreuk op hun autonomie. Alle mogelijke

¹⁰² Tussenkomsten in de Kamercommissie, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, van Kamerlid Bourgeois, p. 6; amendementen Bourgeois en Van Hoorebeke (nr. 21) en voorstel Erdman («mede met het oog op») p. 42-43; Senaat, amendement Van Den Berghe (nr. 18) *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 2-619/2, p. 8) en Van Quickenborne (nr. 11) *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/3, p. 11); hoewel de betrokken parlementairen er allen op wezen dat de woorden «met het oog op de betrekkingen tussen de leden van de onderscheiden balies» in het verleden talloze keren aanleiding gaven tot moeilijkheden, werden de amendementen, overigens zonder duidelijke verantwoording, verworpen. De bespreking in de Senaatscommissie is bijzonder verward en enigszins vrijblijvend (*Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/4, p. 24-25).

¹⁰³ GLANSORFF, F. «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 626, nr. 4; zie ook tussenkomst mev. Barzin in de plenaire zitting van de Kamer, 10 januari 2001, CRIV 50 PLEN 101, p. 10.

¹⁰⁴ Art. 497 (nieuw) Ger. W.; GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 629, nr. 16 heeft nagerekend dat de reglementen dus aan niet minder dan 36 verschillende overheden moeten worden ter kennis gebracht. De wijze van het ter kennis brengen wordt niet aangeduid. Omdat de kennisgeving twee termijnen doet lopen (art. 501, § 1, en 505, eerste lid, Ger. W.) geschiedt ze best bij aangetekende brief. Voorzitter Erdman onderstreept dat de kennisgeving aan alle stafhouders van het land dient te geschieden, dus ook aan die behorende tot de andere Orde (Toelichting wetsvoorstel 11 oktober 2000, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 7 en 10).

35. Er zij opgemerkt dat art. 495 Ger. W. in zijn nieuwe versie niet de bepaling van het overeenstemmende vroegere art. 493 overneemt dat de algemene raad «alleen» bevoegd is om te waken over de eer, de rechten, enz.

Deze bepaling gaf nog wel even aanleiding tot misverstand i.v.m. de bevoegdheden van de plaatselijke Ordes. In werkelijkheid bedoelde deze exclusiviteitsbepaling enkel inmenging te voorkomen van de Hoge Raad van de Middestand.¹¹² Uit niets in de parlementaire voorbereidingsstukken blijkt dat daarin verandering zou zijn gekomen door de nieuwe tekst.

D. De Federale Raad van de balies

36. De Federale Raad van de balies is, in weerwil van de verzuchtingen van de Franstalige balies, geen koepel, geen bovenbouw¹¹³ en zelfs geen gemeenschappelijk orgaan van de twee Ordes.¹¹⁴ Het gaat om een «overlegstructuur onverminderd eventuele vrijwillige overlegprocedures».¹¹⁵ De Federale Raad geeft dus adviezen en is een plaats voor overleg.¹¹⁶

Oorspronkelijk werd gemeend dat de eenparigheid van het advies een factor van zijn gewicht zou zijn en zou leiden naar tastbare resultaten.¹¹⁷

Ook werd voorgesteld de samenstelling van de Raad te laten afhangen van de te behandelen materies, en dus van de vereiste competenties.

Het Franstalige verlangen naar «iets overkoepelend»¹¹⁸ heeft deze interessante en werkbare gedachten uitgesloten. Daarmee dreigt het belang van het overleg gemarginaliseerd te worden; de drijvende kracht van de beide Ordes berust bij hun besturen. Nuttig overleg kan maar tussen besturen of

hypothesen dienden volgens hem niet reeds vooraf bij wet te worden geregeld. Bij conflicterende reglementeringen zou, volgens Erdman, «overleg tussen de stafhouders heel wat problemen kunnen ontmynen»; zie ook: *ibid.*, p. 19-20, en GLANSORFF, F., *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 627, nr. 8.

¹¹² STEVENS, J., *Regels en gebruiken...*, nr. 187; BRAUN & MOREAU, *o.c.*, nrs. 914-915).

¹¹³ Toelichting bij wetsvoorstel Erdman, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 4 en 7.

¹¹⁴ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, p. 627, plaatst de Federale Raad en het scheidsrecht onder de titel «Les organes communs». Maar de organen zijn krachtens art. 489 (nieuw) Ger. W. de algemene vergadering en de raad van bestuur. De Federale Raad noch het arbitragecollege bezitten rechtspersoonlijkheid.

¹¹⁵ Toelichting Erdman, die vervolgt: «Het is onmogelijk zelfs een eensluidend advies van de Federale Raad van de balies als bindend te beschouwen. Daarom geldt dit enkel als advies en zal het door de geëigende organen moeten worden goedgekeurd.» (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 7).

¹¹⁶ Er werd gedacht aan de adviesbevoegdheid van de Hoge Raad voor de Justitie (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 18).

¹¹⁷ Opinie van voorzitter Erdman, *ibid.*, en CRIV 50 PLEN 101 (10 januari 2001), p. 13.

¹¹⁸ Zo, hoewel de raad slechts adviesbevoegdheden heeft, was er verzet van de Franstalige parlementairen tegen het amendement van senator Van Quickenborne (*Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/3, p. 13, nr. 77) om het adviesorgaan gewoon «adviesraad» te noemen. Het enigszins pompeuze «Federale Raad van de balies» dat meer klank dan inhoud heeft, diende te worden behouden.

bestuurders plaatsvinden, ondanks het zogenaamd permanente karakter dat men aan de Federale Raad heeft willen geven, nog onderstreept door een zogenaamd secretariaat... bij de balie van Cassatie.

37. De Federale Raad van de balies bestaat uit tien leden, van wie er telkens vijf worden afgevaardigd door elk van beide Ordes.¹¹⁹ Hoe deze afvaardiging geschiedt, dient door elk van beide Ordes te worden bepaald in het reglement van orde.¹²⁰ Het mandaat duurt twee jaar en is eenmaal hernieuwbaar.

Indien een afgevaardigde dient te worden vervangen, wordt zijn opvolger slechts aangewezen om het oorspronkelijk mandaat te voltooien.

De stafhouder van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie is voorzitter van de Raad, en de zetel ervan is gevestigd bij zijn Orde, waarvan de diensten ook het secretariaat op zich nemen, behoudens andersluidend akkoord tussen de respectieve Ordes.¹²¹

38. De bevoegdheid van dit adviserend orgaan kan bezwaarlijk ruimer worden omschreven: het gaat om alle aangelegenheden met betrekking tot de balie in het algemeen en de goede rechtsbedeling.¹²²

De toegang wordt ook ruim opengezet: elk van beide Ordes, elke balie die ervan deel uitmaakt, en de orde van de advocaten bij het Hof van Cassatie kunnen aangelegenheden die passen in de ruim omschreven bevoegdheid ahangig maken.¹²³

Indien diegenen die toegang hebben tot de Raad, daar ook werkelijk gebruik van zullen maken, zal in de adviesverstrekking zich weldra een flessenhalsfenomeen voordoen.

39. Met deze ruime bevoegdheid en open toegang staan de beperkingen van het instituut in schril contrast.

Het gaat slechts om het geven van adviezen, Bovendien dienen deze adviezen te worden gegeven met tenminste drie vijfde van de stemmen in elke taalgroep.¹²⁴ Omdat de stafhouder van de orde van advocaten bij het Hof van Cassatie niet tot een taalgroep behoort, heeft hij hooguit raadgevende stem.¹²⁵

Een bepaling die enigszins duister blijft, is die welke stipuleert dat de procedure voor de Federale Raad een procedure op tegenspraak is.¹²⁶ Wat kan het belang van deze bepaling zijn, daar het om een adviserend orgaan gaat dat

¹¹⁹ Art. 503 (nieuw) Ger. W.

¹²⁰ Art. 491, tweede lid, en 70 (nieuw) Ger. W.

¹²¹ Art. 503 (nieuw) Ger. W.

¹²² Art. 504, § 1 (nieuw) Ger. W.

¹²³ *Idem.*

¹²⁴ Art. 504, § 1, derde lid (nieuw) Ger. W.

¹²⁵ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, voetnoot 43.

¹²⁶ Art. 504, § 1, tweede lid (nieuw) Ger. W. Door verslaggever F. Erdman werd deze bepaling «essentieel» genoemd (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 10 en 17), zonder dat in de parlementaire werkzaamheden echt duidelijk geworden is wat de bedoeling of het gevolg van dit essentieel kenmerk was. Professor Jean Laenens schreef daarover een brief aan de commissievoorzitter op 20 oktober 2000: «Wat wordt juist bedoeld met een procedure op tegenspraak? Hoe wordt deze tegenspraak gegarandeerd? Bedoelt U dat de beslissingen van de Federale Raad van de balies altijd als op tegenspraak zijn?» De laatste veronderstelling heeft in elk geval geen

niets te beslissen heeft, geen jurisdictionele of quasi-jurisdictionele functie heeft?

Betekent het eenvoudig dat «verstek nemen» onmogelijk is, of wil het zeggen dat de Raad in het raam van zijn overleg de vertegenwoordigers van de twee Ordes en van de balie van cassatie moet horen?¹²⁷ Mogelijk schuilt een (begin van) uitlegging in de opmerking dat dit overleg niet op informele wijze kan plaatsvinden.¹²⁸

40. De Franstalige advocaten en parlementsleden hebben betreurd dat de Federale Raad slechts een adviserende bevoegdheid kreeg.¹²⁹ Deze adviezen vereisen een meerderheid in elke taalgroep, en binden niemand.¹³⁰ Dit was de uitdrukkelijke wens van de Vlaamse balies en parlementsleden.

Het is, naar het woord van voorzitter Erdman, de personaliteit van de leden van de Raad die een waarborg zal moeten zijn voor de bekommernissen van dezen die een eenvormigheid in de benadering van de essentiële plichten van de advocaten enerzijds en hun verhoudingen naar overheden, in het bijzonder gerechtelijke overheden en rechtzoekenden anderzijds, nastreven.¹³¹

In het beste geval zal de Raad een raakpunt tussen de twee besturen zijn, mogelijk ook een «denktank» waarin aan brainstorming kan worden gedaan. In het slechtste geval gaat de Raad de steriele weg op van een tegenbestuur, en dan zal zijn lot snel bezegeld zijn.

41. Op een vlak heeft de Federale Raad een zekere beslissingsbevoegdheid, nl. wat de vertegenwoordiging van de Belgische advocatuur aangaat in de C.C.B.E., dus de Raad van de balies van de Europese Unie.¹³²

Deze vertegenwoordiging bestaat uit een commissie van vier leden waarvan er twee door elk der betrokken Ordes worden aangeduid.¹³³ Deze commissie voert de opdrachten uit die de Federale Raad haar toevertrouwt, krachtens een beslissing genomen met de voor de Raad vereiste drie vijfde van de stemmen in elke taalgroep.¹³⁴ Dat betekent dat wanneer deze meerderheden niet worden bereikt, de afge-

zin, daar in de huidige tekst van art. 504 Ger. W. drie vijfden van de stemmen in elke taalgroep dienen te worden verkregen, wat verstek en «uitspraak als op tegenspraak» uitsluit.

¹²⁷ Mogelijke verklaring gesuggereerd door F. GLANSORFF, «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 627, nr. 9.

¹²⁸ Voorzitter Erdman in de Kamercommissie (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 17).

¹²⁹ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 627, nr. 10, die suggereert reglementen voor hun aanvaarding door een der Ordes officieus voor advies voor te leggen aan de Raad. Buiten de moeilijkheid i.v.m. de wettelijke termijn – waarover verder sprake – door deze auteur onderkend, gaat het om een onmiskenbare miskening van de autonomie van de twee Ordes en een ongewenste verzwaring en eventuele blokkering van het beslissingsproces.

¹³⁰ De parlementaire voorbereidingsstukken zijn duidelijk; bij gebreke aan advies volgens de vereiste meerderheden «blijven de contactnamen zonder enig gevolg» (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 18). «Bovendien zou het advies niet bindend zijn voor de gemeenschapsinstanties. Bij ontstentenis van een beslissing van de Raad kunnen die instanties dus doorwerken, wat blokkeringen voorkomt.» (*ibid.*, p. 12).

¹³¹ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 10, nr. 16.

¹³² STEVENS, J. «Regels en gebruiken...», *o.c.*, nr. 209-211.

¹³³ Art. 504, § 2, eerste lid (nieuw) en art. 491, tweede lid, 7° (nieuw) Ger. W.

¹³⁴ Art. 504, § 2, tweede lid, (nieuw), Ger. W.

vaardigden bij de C.C.B.E. geen precies gemeenschappelijk mandaat verkrijgen van hun opdrachtgevers en naar eigen inzicht handelen of in overeenstemming met de Orde die hen heeft aangesteld.¹³⁵

E. Nietigverklaring van reglementen van de Ordes

1° Door het Hof van Cassatie

42. Onder de oude regeling bestond er reeds een vordering tot nietigverklaring voor het Hof van Cassatie van de reglementen van de algemene raad van de Nationale Orde, die door overschrijding van bevoegdheid zijn aangetast, tegen die wetten indruisen of op onregelmatige wijze zijn aangenomen.¹³⁶ Deze vordering kon uitgaan van de procureur-generaal bij dat Hof en van de deken van de Nationale Orde.¹³⁷ Ze is echter nooit ingesteld door de ene noch door de andere, en het is een discussiepunt gebleven of en in hoeverre het de bodemrechter toekwam reglementen van de Nationale Orde te vernietigen.¹³⁸

43. Deze vorderingsmogelijkheid tot nietigverklaring door het Hof van Cassatie blijft bestaan onder de nieuwe wet, maar het vorderingsrecht blijft uitsluitend voorbehouden aan de procureur-generaal bij dat Hof. De twee voorzitters van de raden van bestuur «erven» dus deze bevoegdheid niet van de deken van de Nationale Orde.

44. Deze vordering van art. 611 Ger. W. dient te worden ingesteld binnen twee maanden na de in art. 497 Ger. W. bedoelde kennisgeving, d.w.z. de notificatie onder meer aan de procureur-generaal van de goedgekeurde reglementen.¹³⁹

De termijn van twee maanden schorst de toepassing van het goedgekeurde reglement en schorst tevens de termijn voor het instellen van de verder te bespreken vordering bij het arbitraal college. Deze dubbele schorsing van de termijn loopt door, in voorkomend geval wanneer de procureur-generaal de vordering van art. 611 Ger. W. instelt, tot de uitspraak van het Hof van Cassatie.¹⁴⁰ Een reglement treedt dus ten vroegste in werking twee maanden na zijn notificatie aan de procureur-generaal.

45. De procureur-generaal dient zijn vordering voor het Hof van Cassatie ter kennis te brengen aan de twee Ordes.¹⁴¹ Binnen twee maanden na deze kennisgeving kunnen beide¹⁴² ordes in de procedure voor het Hof tussen-

¹³⁵ Het is een illusie te stellen dat de Belgische C.C.B.E.-afgevaardigden geen standpunt zullen innemen bij gebreke aan gemeenschappelijk standpunt van de Federale Raad, zoals werd verondersteld door voorzitter Erdman (CRIV 50 PLEN 101, p. 17 en 24), wat volksvertegenwoordiger S. Verherstraeten de vrees ontlokte dat België op veel internationale overeenkomsten de stomme van Portici zal moeten spelen (*ibid.*, p. 30). Volgens Glandsdorff («La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, nr. 11) die verwijst naar de uiteenzetting van voorzitter Erdman in de plenaire zitting (*ibid.*, p. 20) zal bij gebreke aan overeenstemming elkeen zichzelf vertegenwoordigen in de C.C.B.E., wat trouwens overeenkomt met de tot nog toe gevolgde werkwijze...

¹³⁶ Art. 611 Ger. W.

¹³⁷ Art. 502 (oud) Ger. W.

¹³⁸ STEVENS, J., *Regels en gebruiken...*, *o.c.*, nrs. 48.3, e.v.

¹³⁹ Art. 501, § 1 (nieuw) Ger. W.

¹⁴⁰ Art. 505, § 2 (nieuw) Ger. W.

¹⁴¹ Art. 501, § 1, tweede lid (nieuw) Ger. W.

komen door middel van een verzoekschrift overeenkomstig art. 813 Ger. W.¹⁴³

Art. 501, § 3, laatste lid, Ger. W. bepaalt voorts dat de tussenkomende Ordes nieuwe middelen kunnen aanvoeren (nieuw ten aanzien van die van de procureur-generaal),¹⁴⁴ gegrond op een bevoegdheidsoverschrijding, de strijdigheid met de wetten of de onregelmatige aanneming van het bestreden reglement. Dat zijn de gronden waarop de procureur-generaal zelf de nietigverklaring kan vorderen. De Ordes kunnen dus het debat opentrekken naar alle bijkomende bezwaren, voor zover ze binnen deze rechtsgronden vallen.¹⁴⁵

2° Door het scheidsgerecht

46. Een instantie die als opperste scheidsrechter de rechtsmacht zou bezitten om reglementen van de «andere» Orde te vernietigen, heeft steeds op het verlanglijstje van de Franstalige balies gestaan.

In het ontwerp van de Vereniging van Vlaamse Balies werd, als tegemoetkoming, deze bevoegdheid toegekend aan een federaal arbitragecollege (F.A.C.A.F.), dat zou bestaan uit de stafhouders en zou beslissen bij twee derde meerderheid.¹⁴⁶

In het oorspronkelijk voorstel van voorzitter Erdman werd de beslechting van die geschillen volledig toevertrouwd aan het Hof van Cassatie.¹⁴⁷

Vanuit de gedachte van de autonomie van de balie in haar regelgeving stuitte dat op bezwaren van zowel de Vlaamse als de Franstalige balies. Voorts liepen hun voorstellen uiteen: de Vereniging van Vlaamse Balies en Vlaamse parlementsleden zagen meer in *ad hoc* aangeduide arbiters wanneer zich een probleem zou voordoen, de Conférence des barreaux francophones et germanophone en de Franstaligen zagen meer in een permanent instituut, dat de illusie zou onderhouden van een «brug» tussen of «chapeau» boven de twee nieuwe Ordes.¹⁴⁸

De wetgever heeft hiermee een instituut geschapen dat, in het beste geval, totaal overbodig zal blijken (zoals het vorderingsrecht van de procureur-generaal van art. 611 Ger. W.), en in het slechtste geval tot een bron van voortdurende ergernis en een groeiende slijtzwam tussen beide Ordes kan uitgroeien.

¹⁴² GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 629, voetnoot 61.

¹⁴³ Art. 501, § 3 (nieuw) Ger. W.

¹⁴⁴ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 629, voetnoot 62.

¹⁴⁵ Voor het Hof van Cassatie kunnen dus niet de «deontologische» rechtsgronden van art. 502, § 2, tweede gedachtenstreepje (nieuw) Ger. W. aan bod komen, waarvoor enkel het arbitraal college rechtsmacht bezit (zie toelichting Erdman, *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 13, en de verantwoording van het amendement Giet dat tot deze tekst leidde, *ibid.*, p. 60).

¹⁴⁶ *Supra*, nr. 7.

¹⁴⁷ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 8, nr. 14 en *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 60.

¹⁴⁸ Ook al geeft Glansdorff bv. toe dat, zoals in gewone arbitrages, de keuze van specialisten in de materie voordelen heeft, maar klaarblijkelijk moest de symboolfunctie hier voorrang krijgen (GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, nr. 12).

47. De beide Ordes, en enkel zij, kunnen dus een vordering tot nietigverklaring instellen bij een arbitraal college.

De vordering kan worden ingesteld tegen alle reglementen die overeenkomstig art. 496 Ger. W. werden aangenomen.¹⁴⁹ Ze kan dus geen andere dan reglementaire beslissingen, aangenomen in de vorm van een reglement, bestrijden.¹⁵⁰ Aanbevelingen, moties, allerlei standpuntnamen of adviezen kunnen bijgevolg niet worden aangevochten.

48. Het aanwenden van het rechtsmiddel heeft, in tegenstelling tot de vordering van de procureur-generaal voor het Hof van Cassatie, geen schorsende werking.¹⁵¹

49. De vordering wordt voorafgegaan door een ronde verplicht overleg en advies door de Federale Raad van de balies. Art. 505 Ger. W. bepaalt immers dat de Ordes, vóór zij de vordering tot nietigverklaring instellen, de zaak binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van het reglement aanhangig maken bij deze Federale Raad. Deze brengt zijn advies ter kennis binnen een maand na de aanhangigmaking.

De wetgever rekende met een mogelijke blokkering in de Federale Raad, die helemaal tot geen advies kan komen. Daarom bepaalt art. 505 *in fine* Ger. W. dat de vordering voor het scheidsgerecht binnen twee maanden na de kennisgeving van het advies moet worden ingesteld, dan wel, bij gebreke aan een kennisgeving, binnen drie maanden na de aanhangigmaking bij de Federale Raad van balies. Het gaat dus in ieder geval om een termijn van drie maanden, twee plus een,¹⁵² en dit onverminderd de schorsing van de termijnen door de termijn die in art. 501, § 1, Ger. W. toegekend aan de procureur-generaal is toegekend voor zijn vordering voor het Hof van Cassatie, en de mogelijkheid voor de Ordes in deze procedure tussen te komen.¹⁵³

50. Het scheidsgerecht bestaat uit zeven permanente leden. Er zijn geen plaatsvervangers. Ingeval een arbiter dient te worden vervangen, wordt zijn opvolger aangewezen om het oorspronkelijk mandaat te voltooien.¹⁵⁴ Zo een permanent lid om een persoonlijke reden verhinderd is (ziekte, onbeschikbaarheid, wrakingsgrond) rijst er dus telkens een probleem.

Van de zeven leden zijn er drie die voor een duur van twee jaar worden aangewezen door elk van beide Ordes, die ook in onderlinge overeenstemming een zevende lid aanwijzen

¹⁴⁹ Art. 502, § 1 (nieuw) Ger. W.

¹⁵⁰ Voorzitter Erdman verwoordde dit aldus in zijn inleidend verslag op 4 januari 2001 (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 17): «Het scheidsgerecht oordeelt alleen over de geschillen in verband met reglementen. Die reglementen kunnen de praktische omzetting zijn van deontologische beginselen, of de uitdrukking van het beleid van de instantie met betrekking tot de uitoefening van het beroep. Als men erin slaagt een duidelijk onderscheid te maken tussen die twee soorten van reglementen, ziet de voorzitter er geen graten in dat een reglement dat het beleid van een instantie weergeeft aan elke vorm van opportuniteitscontrole wordt onttrokken of aan elke vorm van protest van zijn tegenhanger.» (Zie ook dezelfde in plenaire zitting van de Kamer van 10 januari 2001, CRIV 50 PLEN 101, p. 12).

¹⁵¹ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 18, 19 en 55; CRIV 50 PLEN 101, p. 12-13.

¹⁵² GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 629, nr. 18.

¹⁵³ Art. 505, laatste lid (nieuw) Ger. W. *juncto* art. 501, § 2 en 3 (nieuw) Ger. W.

¹⁵⁴ Art. 502, § 1 (nieuw) Ger. W.

dat het voorzitterschap waarneemt. Zo geen overeenstemming wordt bereikt over dat voorzitterschap, wordt dat opgedragen aan de pro-stafhouder (de voorgaande stafhouder)¹⁵⁵ van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie, of zo deze verhinderd is, aan zijn voorganger.

Het mandaat van arbiter staat open voor advocaten die sedert ten minste vijftien jaar lid zijn van de balie of voor advocaten die gedurende ten minste drie jaar stafhouder of lid zijn geweest van de raad van de Orde van een balie, dan wel voor advocaten die lid zijn geweest van de raad van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie. De arbiters mogen niet betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de betwiste beslissing.¹⁵⁶

De bedoeling is vanzelfsprekend een zekere onafhankelijkheid en onpartijdigheid te verzekeren. Gezien de algemeenheid van de gebruikte termen gaat het niet enkel om deelname aan de goedkeuring van het bestreden reglement, maar wordt elke adviserende tussenkomst mede uitgesloten.

51. Art. 502, § 2, Ger. W., bepaalt de gronden tot nietigverklaring:

«§ 2. De in § 1 bedoelde vordering kan worden ingesteld tegen alle reglementen die:

– zouden neerkomen op een bevoegdheidsoverschrijding, strijdig zouden zijn met de wetten of op onregelmatige wijze zouden zijn aangenomen;

– een gevaar zouden betekenen voor de eer van de Orde van advocaten en voor de handhaving van de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid die aan het beroep van advocaat ten grondslag liggen zoals die zijn omschreven in artikel 456, eerste lid, alsook in de internationale deontologische voorschriften.»

De eerste reeks gronden is ons reeds bekend. Het zijn de motieven op grond waarvan de procureur-generaal de nietigverklaring kan vorderen voor het Hof van Cassatie, en in welke procedure de beide Ordes kunnen tussenkomen.¹⁵⁷

Art. 502, § 2, Ger. W., *in fine* bepaalt dat het scheidsgerecht zich niet mag uitspreken over deze gronden wanneer de vordering van art. 611 Ger. W. door de procureur-generaal wordt ingesteld.

De tweede reeks motieven gaf aanleiding tot heel wat parlementair werk en weerwerk.

In het oorspronkelijk wetsvoorstel Erdman was slechts sprake van strijdigheid «met de algemeen geldende deontologische regels».¹⁵⁸

Volkvertegenwoordiger J. Vandeurzen stelde de vraag hoe de «fundamentele beroepsregels» zouden worden vastgesteld, waarop voorzitter Erdman verwees naar de «grondwaarden bedoeld in artikel 456 Ger. W.».¹⁵⁹

¹⁵⁵ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, nr. 12 en voetnoot 43.

¹⁵⁶ Art. 502, § 1 (nieuw) *in fine*, Ger. W.

¹⁵⁷ *Supra*, nrs. 42 e.v. Een poging om de motieven te beperken door een slechts marginale toetsing toe te kennen aan het scheidsgerecht van senator Van den Berghe faalde (amendement nr. 23, «kennelijk strijdig met de wet», *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/2, p. 10).

¹⁵⁸ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, art. 501, p. 15. Bij de toelichting sprak Erdman van een reglement «dat de andere instantie schade berokkent of in strijd is met de fundamentele principes van het beroep» (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 11).

Ook wanneer men mag aanvaarden dat de principes van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid¹⁶⁰ in al hun algemeenheid de basis kunnen vormen van beoordeling door een rechtsinstantie van personen zowel als van reglementen, dan nog moet worden vastgesteld dat de gronden voor nietigverklaring «hopeloos elastisch»¹⁶¹ zijn.

«Een gevaar zouden betekenen voor de eer van de Orde» is een norm die nauwelijks voor concrete invulling vatbaar is en rechtstreeks leidt naar opportuniteitsoordelen, wanneer die norm althans wordt toegepast op het regelgevende werk van de Ordes zelf, en dus naar een normatieve i.p.v. juridictionele bevoegdheid voor het arbitraal college.

Wat de internationale deontologische voorschriften betreft, blijkt uit de parlementaire voorbereidingsstukken dat het zou gaan om de C.C.B.E.-regels.¹⁶² Deze regels hebben echter geen uniforme rechtskracht en zijn o.m. afhankelijk van aanvaarding door de plaatselijke of landelijke Ordes.

Een bijkomende grond, nl. de goede rechtsbedeling schaden, zoals door een amendement was voorgesteld nl. een ongelijke rechtsbedeling ten aanzien van de rechtzoekenden als gevolg van verschillen tussen de deontologische regels, werd niet aanvaard, omdat werd geoordeeld dat «goede rechtsbedeling» reeds vervat was in de verwijzing naar de plichten van art. 456 Ger. W.¹⁶³

52. Krachtens art. 502, § 5, Ger. W. wordt de vordering tot nietigverklaring betekend aan de andere Orde en aan de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie.

53. Het scheidsgerecht doet uitspraak in eerste en laatste aanleg.¹⁶⁴ Er is dus geen beroep mogelijk.

Het kan een aangevochten reglement slechts geheel of gedeeltelijk vernietigen, voor zover vijf leden zich voor de vernietiging uitspreken.¹⁶⁵ De mogelijkheid gedeeltelijk te vernietigen beoogt soepelheid en efficiëntie.

De meerderheid van vijf/zevenden werd ingesteld om te vermijden dat een taalgroep met de enkele steun van de voorzitter, oud-stafhouder van de balie van Cassatie, mogelijk van dezelfde taalgroep, het spel zou kunnen beheersen.¹⁶⁶

¹⁵⁹ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 12, 13 en 17, waarin Erdman verwijst naar het feit dat dezelfde beginselen van artikel 456 Ger. W. waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid volstaan om advocaten te laten veroordelen door hun tuchtcolleges, hierin gevolgd door anderen o.m. Th. Giet, p. 63; zie ook in plenaire vergadering van de Kamer CRIV 50 PLEN 101, p. 9, nr. 29.

¹⁶⁰ STEVENS, J., *Regels en gebruiken...*, *o.c.*, nrs. 878, e.v. Het Hof van Cassatie besliste dat de deontologische regels van de balie de toepassingsregels vormen van deze principes: Cass., 31 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 639; *J.T.*, 1981, 280. Over de «vaagheid» van de norm *in disciplinaribus*, zie: DU JARDIN, J., «Le contrôle de légalité exercé par la cour de cassation sur la justice disciplinaire au sein des ordres professionnels», *J.T.*, 2000, 627-629; STEVENS, J., *o.c.*, nrs. 1046-1051.

¹⁶¹ Naar het woord van senator H. Vandenberghe, *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-619/2, p. 12; zie ook de inleidende commentaar van de voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel in *Het Poelaertplein*, 2000-2001, nr. 3, p. 5).

¹⁶² F. Erdman in plenaire zitting van de Kamer, CRIV 50 PLEN 101, p. 1», «de internationale regels, laten we ze de C.C.B.E.-regels noemen».

¹⁶³ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 63.

¹⁶⁴ Art. 502, § 3 (nieuw) Ger. W.

¹⁶⁵ *Ibidem*.

Bij de arbitrale uitspraak kan een minderheidsnota worden gevoegd, een *dissenting opinion*.¹⁶⁷

Zoals reeds gezegd, gaat het om een rechterlijke beslissing.¹⁶⁸ Ondanks de ruime en zelfs vage vernietigingsgronden en de mogelijkheid slechts gedeeltelijk te vernietigen, heeft het arbitraal college geen normerende bevoegdheid.¹⁶⁹ Men kan dus twijfelen of het college, zoals F. Glansdorff het ziet, de betrokken Orde kan «uitnodigen» zijn reglement op een of meer welbepaalde punten te herzien.¹⁷⁰

54. Art. 502, § 4, Ger. W. bepaalt dat voor alles wat niet uitdrukkelijk wordt geregeld door dit boek (Boek III, Balie van het Ger. W.) de bepalingen van het zesde deel van dit Wetboek (Arbitrage, art. 1676, e.v.) van overeenkomstige toepassing zijn op de procedure.

Dat betekent onder meer dat de arbiters uitspraak moeten doen binnen zes maanden, welke termijn begint te lopen vanaf het aanhangig maken van de zaak bij het scheidsgerecht.¹⁷¹

In het voorstel van voorzitter Erdman werd nog de vraag gesteld of bepaalde modaliteiten best niet toepasselijk zouden worden verklaard (bv. de neerlegging van de uitspraak e.a.).¹⁷² Dit voorbehoud werd niet verder uitgewerkt en tenslotte uit het oog verloren.

Art. 1676 e.v. Ger. W. vormen dus het gemene recht van deze arbitrageprocedure, wat tot verrassingen kan leiden. Zo zal het hierboven geschetste probleem (nr. 50) van een verhinderd lid worden opgelost conform art. 1687 Ger. W. En zullen op de rechtsmiddelen tegen een arbitrale sententie de formalistische gronden van art. 1704-1707 Ger. W. van toepassing zijn,¹⁷³ zodat, weliswaar beperkt tot de gemeenrechtelijke vernietigingsgronden, de arbitrale uitspraak uiteindelijk zal kunnen worden voorgelegd aan de censuur van het Hof van Cassatie.

Bij dit alles dient rekening te worden gehouden met de beperkte bevoegdheid van het scheidsgerecht: vernietiging van een reglement.

3° Verhouding tussen de vernietigingsmogelijkheden van art. 611 en art. 501 Ger. W.

55. Er bestaat dus een dubbele vernietigingsmogelijkheid tegen reglementen van een van beide Ordes.

Om tegenstrijdige rechtspraak uit te sluiten, werd voorrang gegeven aan de vordering voor het Hof van Cassatie, waarbij de beide Ordes kunnen tussenkomen.¹⁷⁴

¹⁶⁶ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 62; CRIV 50 PLEN 101, 12 en 13; GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, nr. 15.

¹⁶⁷ Art. 502, § 3 *in fine* (nieuw) Ger. W.

¹⁶⁸ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 17.

¹⁶⁹ Verslag Vandeurzen, CRIV 50 PLEN 101, p. 9.

¹⁷⁰ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 628, nr. 14.

¹⁷¹ Art. 1698.2 Ger. W.; GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 629, nr. 20 en voetnoot 60; ingevolge hetzelfde artikel kan de rechtbank van eerste aanleg bij nalatigheid een dwingende termijn stellen.

¹⁷² *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/001, p. 9.

¹⁷³ Tussenkomen van volksvertegenwoordiger S. Verherstraeten, CRIV 50 PLEN 101, p. 29-30.

Een beroep op het arbitraal college sluit de tussenkomen voor het Hof niet uit.¹⁷⁵

De vordering van de procureur-generaal voor het hof schorst de termijn voor het instellen van de vordering voor de arbiters.¹⁷⁶

Wanneer de procureur-generaal de hem toekomende vordering niet stelt, kan het scheidsgerecht oordelen over de gronden tot vernietiging die het krachtens art. 611 Ger. W. vermag te beoordelen (bevoegdheidsoverschrijding, strijdigheid met de wetten, onregelmatige totstandkoming). Stelt de procureur-generaal zijn vordering in, dan is aan de scheidsrechters de bevoegdheid ontzegd om over deze middelen uitspraak te doen.¹⁷⁷ Het principe *non bis in idem* geldt dus.¹⁷⁸

4° Gevolgen van een vernietiging

56. De gevolgen van een vernietiging werden als volgt aangeduid in de loop van de parlementaire besprekingen:¹⁷⁹

«Voorzitter Fred Erdman (SP) antwoordt dat een en ander afhangt van de aard van de nietigverklaring. De handelingen die overeenkomstig een tijdens de geldigheidsperiode nietig verklaard voorschrift werden verricht, moeten worden rechtgezet voor zover dat mogelijk is. Bijvoorbeeld: de nietigverklaring van een voorschrift op grond waarvan interprofessionele verenigingen mogen worden opgericht, heeft tot gevolg dat die verenigingen moeten worden ontbonden. De handelingen die de verenigingen gedurende de geldigheidsperiode hebben verricht, blijven daarentegen gehandhaafd.»

¹⁷⁴ Toelichting Erdman, *Parl. St.*, Kamer, nr. 50 0892/010, p. 13.

¹⁷⁵ Art. 505, tweede lid (nieuw) Ger. W.

¹⁷⁶ Art. 501, § 2 (nieuw) Ger. W. Zoals F. GLANSORFF, «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 630, voetnoot 68 opmerkt, wordt slechts de termijn geschorst. De arbiters kunnen wel degelijk geadieerd worden en de procedure kan doorlopen. Het ware verstandig, zegt deze auteur, de procedure te schorsen in afwachting van de uitspraak door het Hof, temeer omdat partijen daar kunnen tussenkomen, wat volgens volksvertegenwoordiger Giet (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 60) «doit permettre d'épuiser le litige devant la cour dès que le procureur général exerce son recours».

¹⁷⁷ Art. 502, § 2, laatste lid (nieuw) Ger. W.

¹⁷⁸ In de woorden van voorzitter Erdman (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 18): «de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie kan bij het Hof van Cassatie een vordering tot nietigverklaring instellen om de redenen die hij mag invoeren. Het spreekt voor zich dat vorderingen die instellingen als de Vereniging van Vlaamse Balies en de Conférence des barreaux francophones et germanophone instellen teneinde een reglement nietig te verklaren, worden geschorst zodra de procureur-generaal een vordering instelt, waarbij hij aanvoert dat datzelfde reglement door overschrijding van bevoegdheid is aangetast, tegen de wetten indruist of op onregelmatige wijze is goedgekeurd. Stelt de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie een vordering tot nietigverklaring in, en gaat het Hof in op de opgeworpen bezwaren, dan wordt het dossier in dat geval aan het scheidsgerecht onttrokken. Verwerpt dat Hof de bezwaren, dan wijst het daarover een met redenen omkleed arrest. In dat geval wordt de scheidsrechterlijke procedure eventueel hervat, zo daartoe een deontologische grond bestaat. Het is immers onmogelijk twee rechtscollages voor identiek dezelfde bezwaren aan te zoeken.» Zie echter voetnoot 176.

¹⁷⁹ *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 50 0892/010, p. 55.

F. Inwerkingtreding en overgangsbepalingen

57. Overeenkomstig art. 18 van de wet zijn art. 1 en art. 10-14 en 18, uitgezonderd art. 506 Ger. W. (ontbinding en vereffening van de Nationale Orde) in werking getreden op de dag van publicatie in het *Belgisch Staatsblad*, 25 juli 2001.

Zoals hierboven al werd gezegd in nr. 28, gaat dit niet op. De beide Ordes hebben voor hun effectieve start een reglement van orde nodig dat hun organen, de verkiezing van de leden die er deel van uitmaken en hun werking omschrijft, en dat bij Koninklijk Besluit moet worden goedgekeurd.

De raad van bestuur en de algemene vergadering zullen op dat ogenblik maar officieel kunnen worden verkozen en samengeropen.¹⁸⁰

58. De overige bepalingen treden in werking op de eerste dag van de tweede maand na die waarin de Koninklijke Besluiten ter bekrachtiging van de reglementen van orde van beide Ordes in het *Belgisch Staatsblad* werden bekendgemaakt.

Ondertussen moeten dus de verkiezingen worden gehouden.

Onder deze bepalingen komt ook art. 506 Ger. W. voor, dat voorschrijft dat de Belgische Nationale Orde wordt ontboden, en dat de laatst verkozen deken en vice-deken gezamenlijk instaan voor de vereffening. De baten of passiva worden evenredig verdeeld over de balies in verhouding tot het aantal aangesloten advocaten.

59. De oude reglementen van de Nationale Orde blijven bindend tot de bevoegde instellingen overeenkomstig art. 496 Ger. W. nieuwe reglementen vaststellen.¹⁸¹

De door de Nationale Orde toegekende mandaten in bij wet opgerichte commissies en instellingen blijven geldig en worden geacht gemeenschappelijke mandaten te zijn van de beide Ordes, totdat deze hun eigen vertegenwoordigers aanwijzen.¹⁸²

60. Het reglement van Orde van de Franstalige en Duitstalige balies van 17 september 2001 ontving op 15 september 2001 een genuanceerd advies van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. De aanpassingen en de Duitse vertaling gaven aanleiding tot bijkomende opmerkingen van de procureur-generaal.

Het reglement van orde van de Orde van Vlaamse Balies werd door de Raad van Afgevaardigden van de Vereniging van Vlaamse Balies goedgekeurd op 7 november 2001 en ontving een gunstig advies op 19 november 2001.

Beide reglementen werden goedgekeurd bij K.B. van 17 februari 2002 (*B.S.* 15 maart 2002).

Het voornaamste onderscheid tussen beide reglementen van orde – waarvoor hier de plaats ontbreekt om ze verder te bespreken – ligt in de samenstelling van de algemene vergadering. Aan Vlaamse kant bestaat deze uit enerzijds de stafhouders in functie die ambtshalve lid zijn, en anderzijds uit verkozen leden,¹⁸³ plus de stafhouder van de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie en de twee C.C.B.E.-afgevaardigden. Aan Frans- en Duitstalige kant gaat het om de veertien stafhouders, plus de stafhouder van de balie van Cassatie en de bestuurders met raadgevende stem.¹⁸⁴

Jo STEVENS
Bestuurder Vereniging van Vlaamse Balies

¹⁸¹ Art. 507 (nieuw) Ger. W. GLANSORFF, F. («La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 630, nr. 27) merkt in voetnoot 80 terecht op dat het «voor alle advocaten» in dit artikel niet inhoudt dat beide Ordes noodzakelijk een reglement van de Nationale Orde moeten wijzigen, maar dat het is bedoeld voor die advocaten wier orde het nationaal reglement (nog) niet heeft gewijzigd.

¹⁸² Art. 508 (nieuw) Ger. W. Men denke bv. aan de C.C.B.E.-vertegenwoordiging.

¹⁸³ Art. 3.1 van gezegd reglement van Orde: de verkozen leden, ten getale van minstens een advocaat per overschreden tweehonderdtal advocaten en een supplementair bijkomend lid per overschreden zevendhonderdvijftigtal advocaten op 1 december voorafgaand aan de dag van de verkiezingen.

¹⁸⁴ Art. 4 van het reglement van 17 september 2001.

¹⁸⁰ GLANSORFF, F., «La loi...», *o.c.*, *J.T.*, 2001, p. 630, nr. 26.